

„Itt van, György főpap a
Te könyvtárad (...)
mindenki számára nyitva áll.”

Ritkaságok és kuriózumok a
240 éve alapított
Klimo Könyvtárból

Jubileumi kiállítás
2014. május 22. – 2014. október 31.

A kiállítás a könyvtár 240 éves jubileuma alkalmából a Pécsi Egyházmegye, valamint a Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont támogatásával készült.

A kiállítást rendezte és a katalógust írta:

Dezső Krisztina [D. K.]

Dr. Schmelczér-Pohánka Éva [S-P. É.]

Szeberényi Gábor [Sz. G.]

Szilágyi Mariann [Sz. M.]

A kiadványt tervezte és a fényképeket készítette:

Gergely Zsuzsanna

Kiadja a Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont

Felelős kiadó:

Dr. Fischerné Dr. Dárdai Ágnes

ISBN 978-963-642-738-2

Pécs, 2014

A hajdani pécsi püspöki könyvtárat 1774-ben alapította KLIMO György püspök (1751–1777). A könyvgyűjteményt a könyvtártörténet-írás ma Magyarország első nagy nyilvános bibliotékájaként tartja számon. Eredeti, ötablakos épülete az 1770-es évekre épült fel a püspöki palota és a délnyugati torony közötti üres telken, kizárólag könyvtári célokra. A toronyban Klimó egy csillagvizsgáló és földmérő eszközökkel berendezett gyakorlati kutatásokra alkalmas helyet (Matematikai torony) is berendeztetett. A bibliotéka alapításának egyik fő célja az volt, hogy az újraalapítandó egyetemnek szakirodalmi és forrásanyag-igényét kielégítse, eképpen megtalálhatók volt benne a vallástudomány mellett a jog-, az orvos, a bölcsészet- és a természettudományok korabeli és korábbi keltezésű nyomtatványai és kéziratai. A nyilvános könyvtár állománya az alapító idejében 8000–8500 kötetet foglalt magában. A könyvgyűjtemény mellett a püspök támogatta a Pécssett letelepedni kívánó Engel János József nyomdászt, valamint átvette az 1760-ban alapított káptalani papírmalom fenntartását.

Klimó püspök legnagyobb érdeme, hogy származása (Nyitra megyei jobbágycsalád) és neves felsőfokú intézményekben való tanulmányok meglétének hiánya ellenére hihetetlen tudományos rálátással, időt és pénzt nem kímélve hozta létre könyvgyűjteményét. Kiterjedt hazai és európai kapcsolatokkal rendelkezett, a beszerzéseket magasan képzett egyházi és világi személyek koordinálták.

Sajnos az egyetemalapítás a könyvtáralapító életében nem valósulhatott meg, csak a 20. század első negyedére. Addig pedig egy papnevelő és hittudományi intézet (1746-tól), egy kétkarú királyi akadémia (1785–1802), egy eleinte két fakultással rendelkező, majd jogakadémiai minőségben tovább működő Püspöki Lyceum (1831/1833–1849; 1865–1922) tartotta fenn a pécsi felsőoktatás intézményesült rendszerét.

A Klimó Györgyöt követő püspökök saját lehetőségeikhez mérten igyekeztek gyarapítani a püspöki könyvtár állományát, így a 20. századra közel 35.000 kötetes gyűjteménnyé nőtt ki magát.

A könyvtárat 1923-ban adta át „*a tulajdonjog sértetlen fenntartása mellett*” gróf Zichy Gyula pécsi megyéspüspök (1905–1926) a Pozsonyból Pécsre menekülő Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetemnek, azzal a kitétellel, hogy azt külön, lezárt állományként kezeljék. Ez a könyvgyűjtemény lett az egyetemi bibliotéka alapja, saját könyveit az intézmény már e mellett gyűjtötte és rendszerezte.

A püspöki palota épületéből a könyvtárat helyhiány miatt 1832-ben költöztette át báró NÉGYESY SZEPESY Ignác püspök (1828–1838) az akkori Kisiskola utcában található, PIATSEK József által tervezett, klasszicista stílusú épületbe, ahol előtte a Pécsi Püspöki Lyceum tantermei voltak. A köteteket az emeleten található, korábbi előadó-vizsgatermekbe rendeztette el Szepesy. A Klimó püspök és az őt követő ordináriusok által összegyűjtött köteteket két terembe osztatta el, a kötések és a méret szerint rendezve. Így kapta a könyvtár déli terme az *Aranyterem* nevet, hiszen ott található a legszebb egészborrkötéses, aranyozott gerincű kötetek. A másik, északi szélső terem a *Hártyaterem* nevet viseli, hiszen itt a kötetek pergamenkötése volt az egyik elrendezési elv. A középső, díszterem pedig mintegy „könyvtár a könyvtárban” a Szepesy könyvtárat foglalja magába. A püspök korai halála miatt a polcok egy részére korabeli kanonokok és polgári személyek – így PATKOVICS József megyei

tiszti főorvos – hagyatéka került. A terem ma is használatos neve *Szepesy-terem*. Helyhiány miatt 1880-ban faláttöréssel egybenyitották a három, addig külön bejáratú rendezőtermet, hozzácsatolva egy kis északi szobát, amelyet szintén faltól-falig bepoltcoztak. Ide a 19–20. század fordulóján működő pécsi kanonokok hagyatékai kerültek. Ma a helyiség a *Székeskáptalani terem* nevet viseli.

A hajdani püspöki könyvtár ma – a duplum-leválogatások után – 23.174 művel büszkélkedhet 32.249 kötetben. A klimói alapállománynál már említett tudományosan sokszínű állomány mellett számos periodika és szépirodalom munka is részét képezi a hajdani püspöki gyűjteménynek. Nyomtatott művek a 15. és a 20. század között, kéziratok pedig a 14. századtól a 20. századig találhatók benne. A könyvek több mint fele latin nyelvű, de szép számmal találhatók német és magyar nyelven íródott munkák is. Kisebb számban képviseltetett nyelvek az olasz, a francia, a görög, a héber, a horvát, az angol, a spanyol, a portugál, a szlovák, a holland, az örmény, a cseh, és végül a lengyel.

A Klimó Könyvtár ma a Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont Történeti Gyűjtemények Osztályának legnagyobb, muzeális különgyűjteménye, egyúttal a tudománytörténeti, a hely- és egyháztörténeti kutatások egyik központi színhelye Pécsen.

Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtára a Pécsi Egyházmegyével közösen 2014-ben, a 240 éves évfordulóra egy programsorozattal készült. Ennek első jelentős állomásaként a hajdani püspöki bibliotéka Arany- és Szepesy-termében egy 26 vitrines, enteriőrös kiállítás került megrendezésre, *„Itt van, György főpap a Te könyvtárad (...) mindenki számára nyitva áll.” Ritkaságok és kuriózumok a 240 éve alapított Klimó Könyvtárból* címmel. A rendkívül színes bemutató átadására 2014. május 22-én került sor a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtörténeti Munkabizottságának Pécsre kihelyezett, tavaszi ülésének keretében.

Az évfordulós programsorozat záró akkordjaként 2014. október 16–17-én a Dóm Kötárban *„Új könyvtár virul itt, tele rendbe rakott tudománnyal. Fontos, hogy mindent nyitva találás odabent.” Tudomány és kutatás a Klimó Könyvtárban* címmel, tudományos szimpózium keretében 28 előadó adott számot az egykori püspöki bibliotéka állományában végzett, jelenkori kutatásaik eredményeiről, a legváltozatosabb témakörökből (könyvtártörténet, oktatás- és művelődéstörténet, jog- és hadtörténet, irodalom- és történettudomány, valamint a hajdani püspöki könyvtárhoz köthető neves pécsi személyekhez kapcsolódó kutatások).

Dr. Schmelcz-Pohánka Éva

Klimó Könyvtár, 2014

Koller–„asztal”

KOLLER József (1745–1832): pécsi nagyprépost, püspöki könyvtárőr. Pozsonyban, majd Nagyszombatban végzett jogi és filozófiai tanulmányok után Pécssett hallgatott teológiát 1762-től. Pappá szentelése előtt Klimó György püspök Bécsbe és Rómába küldte a pécsi egyházmegye és a középkori pécsi egyetem történetére, továbbá Janus Pannoniusra vonatkozó források felkutatására. Fő műve a pécsi egyházmegye történetét dolgozza fel 8 kötetben, számos általa gyűjtött, mára elveszett dokumentum felhasználásával. Végrendeletében könyvtárát, kéziratait a pécsi püspöki könyvtárra hagyta.

Irodalom:

TÍMÁR György: Koller József 1745–1832. In: A Koller József emlékkonferencia (2002. október 24–25.) válogatott előadásai. Szerk. FONT Márta – VARGHA Dezső. Pécs, 2003. 19–54.

BOROS László: Adalékok Nagymányai Koller József pályaképéhez. In: A Koller József emlékkonferencia (2002. október 24–25.) válogatott előadásai. Szerk. FONT Márta – VARGHA Dezső. Pécs, 2003. 55–61.

MÓRÓ Mária Anna: Koller József hagyatéka. In: A Koller József emlékkonferencia (2002. október 24–25.) válogatott előadásai. Szerk. FONT Márta – VARGHA Dezső. Pécs, 2003. 63–76.

SZELESTEI N. László: Koller József és a historia litteraria. In: A Koller József emlékkonferencia (2002. október 24–25.) válogatott előadásai. Szerk. FONT Márta, VARGHA Dezső. Pécs, 2003. 77–87.

BODA Miklós: Koller József Itáliája. In: A Koller József emlékkonferencia (2002. október 24–25.) válogatott előadásai. Szerk. FONT Márta – VARGHA Dezső. Pécs, 2003. 89–96.

HENCZ Enikő: Koller József és Dobai Székely Sámuel levelezése. In: Klimó György püspök és kora. A 2010. október 14-én, Pécssett, Klimó György pécsi püspök születésének 300. évfordulójára megrendezett tudományos konferencia tanulmányai. Szerk. POHÁNKA Éva, SZILÁGYI Mariann. Pécs, 2011. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 9.) 171–184.

Sz. G.

Katalógusszám: KK1

V. Orbán pápa 1367. szeptember 2-án kelt levelének másolata [Autográf kézirat]

18. század

2 fol.

25 cm

Koller-asztal

papír

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

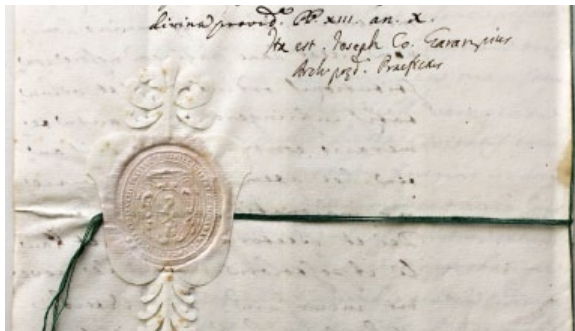
I.V.20-21-22

V. Orbán pápa 1367. szeptember 2-án kelt levele, melyben értesíti I. Lajos magyar királyt, hogy a pécsi egyetem alapítását jóváhagyta – Giuseppe Garampi által készített másolat a Vatikáni Titkos Levéltárban található pápai regisztrumból.

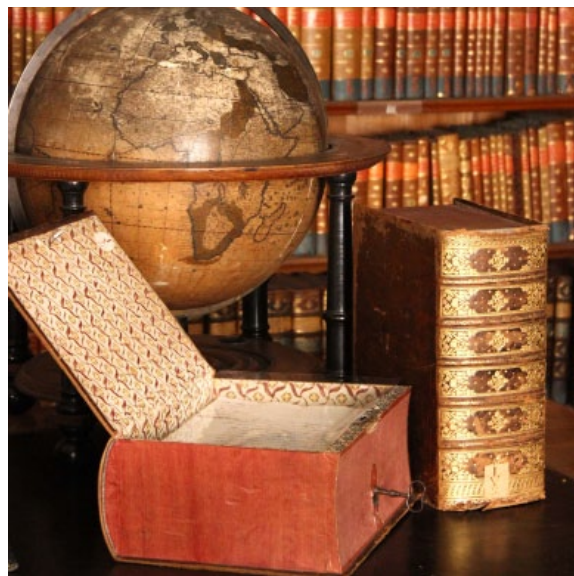
Giuseppe GARAMPI (1725–1792): Címzetes érsek, bécsi pápai nuncius, a Vatikáni Titkos Levéltár munkatársa, egy időben igazgatója; könyvgyűjtő. Tevékeny szerepet vállalt Eszterházy Károly egri és Klimó György pécsi püspökök könyvtárának gyarapításában, a két egyházmegyére vonatkozó történeti források feltérképezésében; a pécsi püspökségre vonatkozó vatikáni anyag jelentős részben az általa küldött másolatokban állt Koller József rendelkezésére. 1776 augusztusában Pécsen is látogatást tett.

Irodalom:

FEJÉRDY András – Soós István: Klimó György és Giuseppe Garampi. In: Klimó György püspök és kora. A 2010. október 14-én, Pécsen, Klimó György pécsi püspök születésének 300. évfordulójára megrendezett tudományos konferencia tanulmányai. Szerk. POHÁNKA Éva, SZILÁGYI Mariann. Pécs, 2011. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 9.) 125–141. Sz. G.

KK1

KK2

Katalógusszám: KK2

Kéziratos oklevélmásolatok Koller József gyűjtéséből

[Több kéz írása]

18. század

3 „kötet”

25 cm

papír, egészborrkötés

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

I.V.20-21-22

A három aranyozott bőrkötésű „kötetnek álcázott”, kulccsal zárható irattartó dobozból kiemelt iratok:

- Koller József kéziratos másolatai az Árpád-kor magyar vonatkozású pápai okleveleiről.
- Koller József oklevélmásolati gyűjteményének indexe.
- Koller József oklevélgyűjteményének függeléke: pápai levelek regesztái.
- Giuseppe Garampi pecsétje egy 14. századi pápai levél Klimó Györgyhez eljuttatott másolatán.

Sz. G.

Katalógusszám: KK3

Historia episcopatus Quinqueecclesiarum. Vol. I.: Res gestas ab anno M ad MCCXIX et appendices IV diversi argumenti. Vol. III. Res gestas ab anno MCCCXLVI ad MCCCCLIX.

Pozsony, J. M. Landerer, 1782–1784

I. köt.: 472 p.; III. köt.: [22], 430, [2] p.

21 cm

papír, egészborrkötés

PTE Klimó Könyvtár

H.V.2, H.V.4.

KOLLER József pécsi egyháztörténeti fő művét (*Historia episcopatus Quinqueecclesiarum*) Klimó felkérésére írta meg (1000–1799).

Sz. G.

Katalógusszám: KK4

[Bibliotheca episcopalis Quinque Ecclesiensis]

[Catalogus] Index librorum Bibliothecae Episcopalis Quinque Ecclesiensis 1779 [Több kéz írása]

Pécs, 1779.

418 fol.

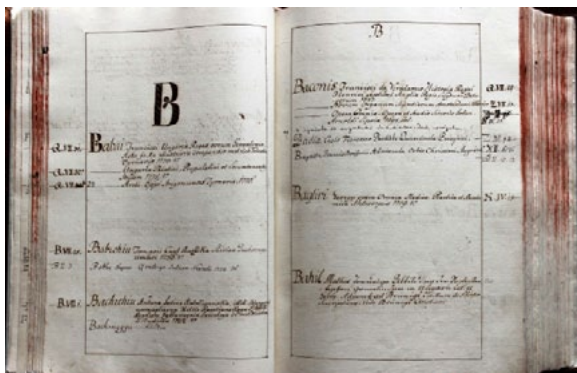
43 cm

papír, egészborrkötés

PTE Klimó Könyvtár Irattára

QQ.I.14 = Ms 56

A pécsi püspöki könyvtár Koller-féle katalógusa.

KK4

Irodalom:

MÓRÓ Mária Anna: A pécsi püspöki könyvtár katalógusai. In: A Klimó-könyvtár a tudományos kutatások szolgálatában. Szerk. CSÓKA-JAKSA Helga. Pécs, 2001. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 3.) 101–113.

Sz. G.

Katalógusszám: KK5

A pécsi egyetem alapítólevelének „másolata”

Pécs, [2000.]

1 fol.

43 x 21 cm

papír

Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont, Pécsi Egyetemtörténeti Gyűjtemény

Jelzet nélkül

A középkori pécsi egyetem alapításának tényét rögzítő pápai bulla (1367. szeptember 1.) fennmaradt szövegének betűhív „másolata”, a Pécsi Tudományegyetem jelenlegi címerével ellátott függőpecsétjével. (Marketing-kiadvány)

Sz. G.

Katalógusszám: KK6

Excerpta ex operibus variis praesertim ad historiam ecclesiae Quinqueecclesiensis pertinentia.

Miscellanea B. [Több kéz írása]

18. század

491 fol.

36 cm

papír, papírkötés

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

67032 = Ms 502

Koller változatos tematikájú történeti anyaggyűjtése a koraközépkortól a 18. századig: Bizánci források kéziratok kivonatai (fol. 155–201.)

Sz. G.

Katalógusszám: KK7

KOLLER József

Copiae actorum variorum ad historiam ecclesiae
Quinqueecclesiensis pertinentes. Miscellanea F. [Au-
tográf kézirat]

18. század

270 fol.

40 cm

papírkötés, papír

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

67035 = Ms 505

KOLLER Józsefnek a pécsi püspökség történe-
tét tárgyaló művéhez gyűjtött kéziratok anyaga.

Katalógusszám: KK8

A püspöki éremtár tartódoboza

54 x 28 cm

fa

Pécsi Püspöki és Káptalani Levéltár

Jelzet nélkül

A Klimó-gyűjtemény részét képező, mintegy
3000 darabos ún. első éremgyűjtemény tartó-
dobozza.

Irodalom:

RAYMAN János: Klimó György híres éremgyűjtemé-
nye, In: "... használd ezt a könyvtárat ... a haza tisztessé-
gére és oltalmára, magad és mások hasznára." – Tudo-
mány és kutatás a Klimó Könyvtárban c. konferencia a

KK8

KK9

Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtárában
2006. szeptember 26. Szerk. POHÁNKA Éva. Pécs, 2007.
(A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 7.) 11–30.

Sz. G.

Sz. G.

Katalógusszám: KK9

[Bibliotheca episcopalis Quinque Ecclesiensis]. Föl-
jegyzése minden úri vendégeknek, kik ezen nyilvános
könyvtárt meglátogatni méltóztattak 1835-ik évi
Szent György hava 24-kétől kezdődve (1958-ig).

[Autográf kézirat]

Pécs, 19–20. század

121, 58 fol.

40 cm

papír, félbőrkötés

Klimó Könyvtár Irattár

Sz.R.I.16 = Ms 581

A püspöki könyvtár 1835-től vezetett vendég-
könyve, melyben a város prominens lakosai
mellett (pl. a Zsolnayak) a Pécsre látogató ne-
ves világi és egyházi, a kulturális és tudomá-
nyos életben fontos szerepet játszó személyi-
ségek (pl. József főherceg, Kodály Zoltán stb.),
diákok, kispolgárok, kereskedők, közkatonák
bejegyzéseinek sora található.

Sz. G.

Irodalom:

ASZTALOS Miklós: A Püspöki Könyvtár vendégei
1835–1925. *Dunántúl*, 1925. április 12. 11–13.

A nyilvános pécsi püspöki könyvtár története

Katalógusszám: KK10

MÁRIA TERÉZIA

Klimó György pécsi püspök nemesi oklevele, függő pecséttel

Bécs, 1753. november 10.

32 cm, pecsétátmérő 17 cm, levél: 29 cm

pergamen, bársony, selyem, fa, piros viasz

Ajándékozási levél a Klimó-családtól (Nagyszombat, 1912. április 28.)

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

Jelzet nélkül, Ms 1149 (levél)

KLIMÓ Györgyöt, a magyar egyházi ügyek bécsi referensét MÁRIA TERÉZIA (1740–1780) 1751-ben pécsi püspöknek nevezte ki. Klimó egy Nyitra megyei jobbágy családból származott, így az uralkodónő 1753-ban Györgyöt, testvéreit, Jánost és Mártont, valamint unokatestvérüket, Ádámot nemesi ranggal ruházta fel. A festett pergamen oklevélen szerepel a család címere, amelyet püspökként Klimó felhasznált az ordináriusi címeréhez is. Az oklevelet JEDLICSKA Kálmán közvetítésével ajándékozta a Klimó-család a pécsi püspöki könyvtárnak 1912 tavaszán.

S-P. É.

KK10

Katalógusszám: KK11

[KORABINSZKY János]

Az első híradások a pécsi püspöki könyvtár nyilvánossá tételéről. *Pressburger Zeitung*

Pozsony, 1774. április 13. 7–8. [Másolat]

Az első híradások a pécsi püspöki könyvtár nyilvánossá tételéről. *Wienerisches Diarium*

Bécs, 1774. április 16. 4–5. [Másolat]

A legkorábbi ismertetések a könyvtárról hosszabb lélegzetű híradásnak is tekinthetők. A Habsburg Birodalom területén megjelenő két nagy időszaki lapban, a *Pressburger Zeitung*-ban és a *Wienerisches Diarium*-ban. három nap különbséggel „kellemes hírként” adták tudtul az olvasóknak a bibliotéka megnyitásának tényét. Mivel a *Pressburger Zeitung* szerkesztője ebben az időszakban KORABINSZKY Mátyás János térképész-könyvkereskedő (1740–1811) volt, feltételezhető, hogy a tudósítást ő írta.

Irodalom:

MÓRÓ Mária Anna: *Pressburger Zeitung – Belföldi Hírek. Pécsi Könyv- és Infotár*, 1996. március 31. 8–9.

S-P. É.

Katalógusszám: KK12

TELEKI Domokos

Reise durch Ungern und einige angränzene Ländern.

Pest, Hartleben K. A., 1805. (Pécs – 201–205.)

288 p.

21 cm

papír, félbőrkötés

PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont

BF 4563

Gróf TELEKI Domokos erdélyi nemes (1773–1798) 1795-ben körutat tett Dél-Magyarország és Horvátország nagyobb városaiban. Utazásainak feljegyzéseit magyar (*Egynehány hazai utazások’ le-írása Tót és Horváth or-*

szágoknak rövid eméltetésével egygyütt. Bécs, 1796.) és német nyelven is közzétette. Ennek egyik állomása május végén, június elején Baranya vármegye és Pécs városa volt. A könyvgyűjteményekért való rajongásának bizonyítéka, hogy oldalakat szentelt a Klimó által alapított bibliotéka bemutatásának. A látogatásnál kalauza több mint valószínű Koller József kanonok, hajdani könyvtári prefektus volt.

S-P. É.

Katalógusszám: KK13

KÖLESY Vince Károly

Nemzeti Plutarkus, vagy Magyarország s vele egyesült Tartományok nevezetes férfainak életleírásaik. 1. kötet.

Pest, Trattner J. T., 1815. (Klimó – 254–262.)

1 t. 270 p.

20 cm

papír, félbőrkötés

PTE Klimó Könyvtár

Sz.F.VI.26

KÖLESY Vince Károly, a pécsi káptalan uradalmi gazdatisztje (1780 k.–1851) a nyilvános pécsi püspöki könyvtárban kutatta fel a *Nemzeti Plutarkus* „főszereplőinek” életrajzát, munkásságát, így az alapító, Klimó György püspökét is. Ezen munkája 1815 és 1816 között német nyelven is megjelent (*Ungarischer Plutarch*).

Irodalom:

JANKOVITS László – VASS Éva Tünde: Nemzeti Plutarkus. In: „... használd ezt a könyvtárat ... a hazatisztességére és oltalmára, magad és mások hasznára.” Tudomány és kutatás a Klimó Könyvtárban. Konferencia a Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtárában 2006. szeptember 26. Szerk. POHÁNKA Éva. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 7.) Pécs, 2007. 97–106.

S-P. É.

A püspöki könyvtár katalógusai

Katalógusszám: KK14

Inventarium Librorum a bo. me. Excellmo ac Rmo Domino Georgio Klimo Episcopo Quinque-Ecclesiensi comparatorum, et in Bibliotheca Ecclesiae suae Cathedrali ad instar piae renumerationis inter vivos donata, ac Cleri primus Ecclesiae suae, tum Publicae omnium utilitati dicata collocatorum.

[Kézirat]

[Pécs, 1777.]

37, 2 fol.

40 cm

papír, papírkötés

PTE Klimó Könyvtár Irattár

Ms 1498

KLIMÓ György pécsi püspök hagyatéki leltára a nyilvános püspöki könyvtárba átadott könyvekről készült az egyházfő 1777. május 2-i halála után. A lajstrom nagyban lefedi a nyilvánossá tett püspöki bibliotéka közel 8500 kötetének (kéziratok, nyomtatványok) leírását.

Irodalom:

MÓRÓ Mária Anna: A pécsi püspöki könyvtár katalógusai. In: A Klimó-könyvtár a tudományos kutatások szolgálatában. Szerk. CSÓKA-JAKSA Helga. Pécs, 2001. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 3.) 101–113.

S-P. É.

Katalógusszám: KK15

[KOLLER József – VIZER Ádám]

Ordo classium, in quas libri Bibliothecae Ep[iscop]alis V [Quinque] Ecclesiensis distribuuntur. Cathalogus realis

[Pécs, 18. század vége]

140 p.

21 cm

papír, félbőrkötés

PTE Klimó Könyvtár Irattár

Q.VII.42 = Ms 110

A pécsi püspöki könyvtár tematikus mutatóját KOLLER József (1745–1832) könyvtárőr mellett, utódai is kiegészítették, köztük VIZER Ádám (1743–1803) is. A lajstrom 3705 tételt (nem teljes bibliográfiai leírásokat) tartalmaz.

Irodalom:

MÓRÓ Mária Anna: A pécsi püspöki könyvtár katalógusai. In: A Klimó-könyvtár a tudományos kutatások szolgálatában. Szerk. CSÓKA-JAKSA Helga. Pécs, 2001. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 3.) 101–113.

S-P. É.

Katalógusszám: KK16

A püspöki könyvtár Káptalani termének betűrendes katalógusa. Kis abc 1. (A – Z, a-l.)

[Pécs, 1880 után]

96 fol.

24 cm

papír, vászonkötés

PTE Klimó Könyvtár Irattár

Ms 1217

A katalógus a püspöki könyvtár második épületének nagy könyvtári termeinek összenyitása és egy szobával való bővítése során elhelyezett kötetek katalógusa.

Irodalom:

SCHMELCZER-POHÁNKA Éva: „*Boldog idők! Amikor az értelem ilyen intézményekben támogatásra lel. (...) Egyik fény gyújtja a következőt.*” A pécsi püspöki könyvtár története, 1774–1945. Pécs, 2012. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 10.) 119.

S-P. É.

Katalógusszám: KK17

LECHNER Antal – NIKL Ferenc

A Klimó Könyvtár katalóguscédulái 1883-ból

14,5 x 10,5 cm

csomagolópapír

PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont – Történeti Gyűjtemények Osztálya

A püspöki könyvtár 1923 előtti időszakából fennmaradt egyetlen cédulaformátumban katalógus. Ma a cédulák az eredeti katalógus-szekrényében a PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont Történeti Gyűjtemények Osztályán található.

Irodalom:

SCHMELCZER-POHÁNKA Éva: „*Boldog idők! Amikor az értelem ilyen intézményekben támogatásra lel. (...) Egyik fény gyújtja a következőt.*” A pécsi püspöki könyvtár története, 1774–1945. Pécs, 2012. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 10.) 119.

S-P. É.

Katalógusszám: KK18

Katalógus-könyv. 1914–1921. [Több kéz írása]. 1. kötet A–K. (A lejegyzést felügyelte: SZÖNYI Ottó)

17 x 45 cm

papír, vászonkötés

ms: E katalógus könyv készült 1914 október havában. Sajnos, a háború és szerb megszállás miatt a katalógus nem készülhetett el. 1921. dec. 8. Dr. Szőnyi Ottó püspöki könyvtáros

PTE Klimó Könyvtár Irattár

Ms 1091/1

1914 őszén tudott SZÖNYI Ottó (1876–1937) püspöki könyvtárőr hozzákezdeni az új, szerző és cím szerint betűrendbe szedett kéziratos katalógus elkészítéséhez, ám a munkálatok a szerb hadsereg bevonulása miatt félbeszakadtak. Az egyes leírásokat középiskolás diáklányok végezhették, akik nem voltak sem a latin, sem a német nyelv birtokában, hiszen a lajstromot helyesírási hibák „tarkítják”.

Irodalom:

SCHMELCZER-POHÁNKA Éva: *„Boldog idők! Amikor az értelem ilyen intézményekben támogatásra lel. (...) Egyik fény gyújtja a következőt.”* A pécsi püspöki könyvtár története, 1774–1945. Pécs, 2012. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 10.) 120.

S-P. É.

Katalógusszám: KK19

A Klimó Könyvtár bibliográfiai leírásai a Pécsi Egyetemi Könyvtár cédulakatalógusában [Pécs, 1930–1940-es évek]

12,5 x 7 cm

papír

PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont – Történeti Gyűjtemények Osztálya

A püspöki könyvtár kötetállományának bibliográfiai leírásait (kék katalóguscédulák) 1930-as évektől az Erzsébet Tudományegyetem munkatársai rendszerezték az egyetemi bibliotéka betűrendes katalógusába. Az egyetemi állománytól elkülönítendő kék cédulákat használtak.

Irodalom:

SCHMELCZER-POHÁNKA Éva: *„Boldog idők! Amikor az értelem ilyen intézményekben támogatásra lel. (...) Egyik fény gyújtja a következőt.”* A pécsi püspöki könyvtár története, 1774–1945. Pécs, 2012. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 10.) 238.

S-P. É.

Katalógusszám: KK20

NYAKAS Sarolta – KÖVÁRI Ferenc

A Klimó Könyvtár címlapfotó-katalógusa [Pécs, 1960.]

14 x 9 cm

Fotópapír

PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont – Történeti Gyűjtemények Osztálya

Az 1960-as években NYAKAS Sarolta és KÖVÁRI Ferenc, a Pécsi Egyetemi Könyvtár munkatársai elkészítették a Klimó Könyvtár címlapfotó-katalógusát, amely segítségével mind helyrajzi, mind szerzői és cím szerinti betűrendbe rendszerezték a könyvállományt.

Irodalom:

SCHMELCZER-POHÁNKA Éva: *„Boldog idők! Amikor az értelem ilyen intézményekben támogatásra lel. (...) Egyik fény gyújtja a következőt.”* A pécsi püspöki könyvtár története, 1774–1945. Pécs, 2012. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 10.) 238.

S-P. É.

A püspöki könyvtár olvasói

Katalógusszám: KK21

DOGIEL, Matthias: *Codex diplomaticus Regni Poloniae et Magni Ducatus Lituaniae*. I. Tom. Vilnius, 1758.

17, [17], 623, [29] p.

39 cm, 2 fol.

papír, egészsbőr-kötés

ex libris: Georgius Klimó 17

Pécsi Egyházmegye

A.II.21

Matthias DOGIEL lengyel piarista (1715–1760) *Codex Diplomaticus Regni Poloniae et Magni Ducatus Lituaniae* című, 1764-ben megjelent forrásgyűjteménye igen sok magyar vonatkozású forrást tartalmaz. A fenti mű három kötete (első, negyedik és az ötödik) volt a püspöki könyvtár első, nemzetközi könyvtárközi kölcsönzése. Wenzel Anton Eusebius KAUNITZ von Rittenberg kancellár kérte ki 1773-ban Klimó püspöktől, mert azok a bécsi könyvtárban (Hofbibliothek)

nem voltak fellelhetők. Kölcsönzési kérelme és leveleit belekötötték az első kötetbe.

S-P. É.

Katalógusszám: KK22

[SIMON Máté]

A pécsi püspöki könyvtár kölcsönzési jegyzéke [Kézirat]

[Pécs, 1808–1818.]

10 fol.

36,5 cm

PTE Klimó Könyvtár Irattár

Jelzet nélkül

A nyilvános pécsi püspöki könyvtár kölcsönzőinek és az általuk elvitt kötetet jegyzéke az 1808 és 1818 közötti időszakból. Lejegyzője SIMON Máté (1743–1818) püspöki könyvtárőr volt.

S-P. É.

Katalógusszám: KK23

A pécsi püspöki könyvtár olvasóinak jegyzéke

[Pécs, 1834–1877.]

22 fol.

23 cm

papír, félbőrkötés

PTE Klimó Könyvtár Irattár

Ms 556

A nyilvános pécsi püspöki könyvtár olvasóinak jegyzéke az 1834 és 1877 közötti időszakból származik: felvezették a látogató nevét és az intézményt, ahonnan jött (általában iskola).

S-P. É.

Katalógusszám: KK24

[A pécsi püspöki könyvtár látogatói (1879–1897)]

[Pécs, 1877–1894.]

59 fol.

18 cm

papír, egész bőrkötés

PTE Klimó Könyvtár Irattár

Jelzet nélkül

A nyilvános pécsi püspöki könyvtár olvasótermi használóinak jegyzéke az 1879 és 1897 közötti időszakból. A használó neve mellett szerepelnek benne a használt kötetek és azok jelzetei.

S-P. É.

Katalógusszám: KK25

Vojdás János könyvtárőr levele Szepeszy Ignác püspöknek

[Pécs, 1834.]

13 x 10,5 cm

papír, piros viaszpecsét

PTE Klimó Könyvtár Irattár

Jelzet nélkül

VOJDÁS János (1787–1835) püspöki könyvtárőr levele SZEPESZY Ignác püspök, könyvtárigazgatónak a könyvtári munkálatokról.

S-P. É.

Katalógusszám: KK26

A pécsi püspöki könyvtár rendelései a Gyurkovits kereskedésből

[Pécs, 1846.]

Két darab cédula

17 x 10 cm

papír

PTE Klimó Könyvtár Irattár

Ms 1150

A nyilvános pécsi püspöki könyvtár 1846. szeptember 10-i gyertya- és tintarendelései a Gyurkovits kereskedéséből.

S-P. É.

A püspöki könyvtár használata

Katalógusszám: KK27

[SZEPESEY Ignác]

Norma ordinandae Publicae Bibliothecae Quinque

Ecclesiensis

[Pécs, 1833.]

3 fol.

39 cm

PTE Klimó Könyvtár Irattár

Ms 1195

A nyilvános pécsi püspöki könyvtár SZEPESEY Ignác püspök (1828–1838) által jegyzett, 1833-as szervezeti és használati szabályzata. Az ordó tartalmazta a kötetek új épületben való elhelyezését is, és a katalogizálás módszerét is.

S-P. É.

Katalógusszám: KK28

Catalogus librorum Prohibitorum

[Pécs, 18. század]

6 fol.

37 cm

papír

PTE Klimó Könyvtár Irattár

Ms 1086

A püspöki könyvtár köteteinek használatát különböző mértékű tiltásokkal korlátozták. A tiltó listára főként az általános, egyház által kiadott *Index Prohibitorum*-ba felvett művek kerülhettek. Az indexre tett köteteket a kéziratos katalógusban is megjelölték. Ezek olvasásához engedélyre volt szükség. A ***-gal megjelölt könyvek a tridenti zsinat által, a **-gal megjelöltek a Szent Kongregáció, az *-gal megjelöltek pedig az általános indexre tett művek voltak.

S-P. É.

Katalógusszám: KK29

GROTIUS, Hugo

Hugo Grotziusnak a keresztyen vallás igazságairól írott könyvei. Magyar nyelvre fordítottak egy bujdosó magyartul

Marburg, Müller F., 1732.

[32], 479, [1] p.

17 cm

papír, egészborrkötés

ex libris: Georgius Klimó 1754

PTE Klimó Könyvtár

X.III.11

Hugo GROTIUS hitvédelmi munkája a Szent Kongregáció által tiltó listára tett mű volt a 18. század végi pécsi püspöki könyvtárban. A mű szerepelt Domsics Mátyás (1691–1768) pécsi kanonoktól eretnokség miatt elkobzott könyvek jegyzékében is (176. tétel), és része volt a klimói alapállománynak.

S-P. É.

Katalógusszám: KK30

LUTHER, Martin

Hauptartickel des Christlichen Glaubens wider den Pabst und der Höllen Pforten zu erhalten. Samt andern Büchlein

Leipzig, [s. t.], 1749.

160 p.

16 cm

papír, egészborrkötés

ex libris: Georgius Klimó 1754

PTE Klimó Könyvtár

L.IX.35/2 (Kolligátum)

LUTHER Mártonnak, a reformáció szellemi atyjának (1483–1546) az evangélikus egyház hittételeit tartalmazó kötetét a püspöki könyvtárban a tridenti zsinat által indexre tett művek között találjuk.

S-P. É.

Katalógusszám: KK31

[BÁRÁNY György]

A Mi Urunk Jesus Kristusnak új testamentoma most
Görög nyelvből ujonnan fordított...

Laubán, Schill M., 1754.

[32] l., 536 p. 1 t. 1 térk.

18 cm

papír, egészborrkötés

ms: Versio Georgy Bárány Praedicantis Lutherani

Pietistae in Sz. Lőrincz Cottus Tolnensis ad Sárvíz

ex libris: Georgius Klimó 1754

PTE Klimó Könyvtár

X.IX.11

A BÁRÁNY György (1682–1757) evangélikus lelkész által magyarra fordított Újtestamentum a 18. század végén szabályszerű, általános indexen levő kötet volt a püspöki könyvtárban. A mű szerepelt a Domsics Mátyás (1691–1768) pécsi kanonoktól eretnokség miatt elkobzott könyvek jegyzékében is (151. tétel) és része volt a klimói alapállománynak.

S-P. É.

Katalógusszám: KK32

Erotica a felső asztal fiókban. „Erotikus” tartalmú
kötetek listája

[Pécs, 19. század második fele]

4 fol.

KK32

35 cm

papír

PTE Klimó Könyvtár Irattár

Ms 1033 = Ms 910

A valószínűleg 19. század második felében keletkezett jegyzékben a témája miatt korlátozott könyvek listáját tartalmazza. Az „erotica” ekkor a nőkről szóló szépirodalmi műveket és az emberi test ábrázolásával színesített orvostudományi munkákat is magában foglalta. Így pl. Lessing *Minna von Barnhelm*, Schiller *Die Jungfrau von Orleans*, és Tormay Károly *Bábászati kalauz* című munkái.

S-P. É.

Katalógusszám: KK33

[Haszonkölcsön-szerződés a pécsi püspöki könyvtár
átadásáról]

Pécs, 1923/1925.

9 p.

35 cm

stencilpapír

Pécsi Egyetemi Könyvtár Irattára

PEKI 211/1924–25

A Pozsonyból 1919-ben menekülni kényszerülő Magyar Királyi Erzsébet Tudományegyetem Pécssett folytathatta 1923-ban működését. Mivel az egyetemnek a háborús viszonyok miatt minden ingó és ingatlanát Pozsonyban kellett hagynia, így gróf ZICHY Gyula pécsi megyéspüspök (1906–1925) a 1925-re véglegesített *Haszonkölcsön-szerződés*-ben foglaltak szerint a nyilvános pécsi püspöki bibliotékát átadta az egyetemnek, az intézmény tulajdonjogának sértetlen fenntartása mellett. Ez az állomány lett az egyetemi bibliotéka alapja, legnagyobb különgyűjteménye.

S-P. É.

Katalógusszám: KK34

Ifj. RICHTER Aladár

A Pécsi Egyetemi Könyvtár épülete (akvarellje)

[Pécs, 1923 után]

15 x 22 cm (paszpartuval)

papír

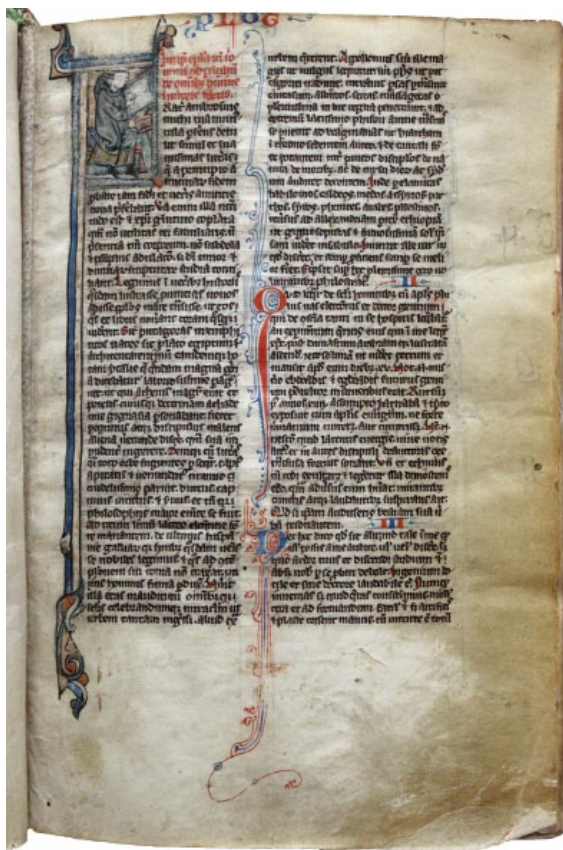
PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont – Történeti

Gyűjtemények Osztálya

Jelzet nélkül

Ifj. RICHTER Aladár grafikus (1898–1950) az 1920-as években, megrendelésre számos pécsi középület színes akvarelljét elkészítette, így az egyetemi könyvtárét is (hajdani püspöki könyvtár második otthona).

S-P. É.

KK35

Kéziratos Bibliák

Katalógusszám: KK35

Biblia Sacra Membranacea [Kézirat]

Párizs, 13. század

474 fol.

14 cm, 12mo

pergamen, egészsbőrkötés

Pécsi Egyházmegye

P.IX.10

A püspöki könyvtár legrégibb kézirata egy 13. század első feléből származó, tizenkettedrét alakú, latin nyelvű Biblia, amelyben a lehelet finom hártán a párizsi könyvmásolók apró finom gyöngybetűiben és 112 kisméretű iniciáléjában gyönyörködhetünk. Ezt az írófelületet a középkorban igen különös módon készítették. Vékonyasága lehetővé tette, hogy az egész Szentírás egy kisalakú kötete zsebben is kényelmesen elférjen. A hazánkban őrzött legrégibb és legszebb francia eredetű Bibliának tekinthető, legalábbis egy időben készült a budapesti Eötvös Lóránt Tudományegyetem Egyetemi Könyvtárának, Sárospatakról származó Szentírásával, ám díszítési technikáját tekintve kiválóbb munka. A díszített kezdőbetűk közül hat figurális ábrázolás található, a többi növényi ornamensekkel és emberfejú dróleriekkal (groteszkekkel) díszített. A pécsi kódex miniátora ornamentális díszítést nem alkalmazott, és aranyfestéket pedig egyáltalán nem használt. A kéziratos Biblia a könyvjegyzékek alapján KLIMO György pécsi püspök saját könyvtárából került a nyilvános könyvtár állományába. Sajnos a 18. századi könyvkötéscsere jelentős károkat okozott, hiszen az új metszéssel az egykori lapszélek egy része eltűnt.

Irodalom:

SZŐNYI Ottó: Régi kéziratok bibliái. *Dunántúl*, 1911. június 4. 18–19.

BERKOVITS Ilona: A pécsi püspöki könyvtár festett kéziratai és ősnymtatványai. Budapest, 1937.

S-P. É.

Katalógusszám: KK36

Biblia Sacra Membranacea (Hainburgi Biblia) [Kézirat]

Franciaország, 14. század

433 fol.

35 cm, fol.

pergamen, pergamenkötés

ex libris: Klimó György pécsi püspök gála ex librise (felirat nélkül)

ms: Hunc bibliam ego Anthonius plebanus in

Haymburg comparavi die Saturnii XV. Mens.

Octobris Anno. Dni. MCCCXXX quarto

Pécsi Egyházmegye

AA.III.13

A Püspöki Könyvtár második legrégebbi kézirata 433 számozatlan levélen egy latin nyelvű szentírás, amely a 14. század első felében, Franciaországban készült el. A folióalakú kötet kézirása és 144 miniatúrával való díszettsége emeli ki a sorból. A nagy műgondal elkészített, kéthasábos szövegtükrű Biblia tartalmazza mind az Ó- és mind az Újszövetség könyveit. A 144 iniciáléből 81 figurális, 64 pedig növényi ornamentikájú. Az előlapon található bejegyzés alapján tudomásunk van a korábbi tulajdonosról is: 1384. október 15-én, szombaton egy Antal nevű hainburgi plébános birtokában volt. A kötet további tulajdonosait sajnos nem ismerjük. A kódex valószínűleg 1482 körül kerülhetett Magyarországra, amikor is Mátyás király visszafoglalta Ausztriától a határon álló Hainburgot. A

figurák groteszk, megnyúlt arcúak, gesztusaik nehézkesek, kissé merevek. Az ornamentika csekély, inkább csak a tüskés csipkézettű gótikus indák jelentek meg, amelyek némileg rokon jellegűek a párizsi iskola hasonlókorú termékeivel. A kéziratok Biblia a könyvjegyzékek alapján Klimó György pécsi püspök saját könyvtárából került a nyilvános könyvtár állományába. A Biblia eredeti kötését sajnos a 18. században kicserélték. A kötetet az 1882-es országos könyvkiállításon is bemutatták.

Irodalom:

SZŐNYI Ottó: Régi kéziratok bibliái. *Dunántúl*, 1911. június 4. 18–19.

BERKOVITS Ilona: A pécsi püspöki könyvtár festett kéziratai és ősnymtatványai. Budapest, 1937.

S-P. É.

KK36

Festett ősnymtatványok

Katalógusszám: KK37

Biblia Latina. 1–2. Tomus

[Strassburg, Heinrich Eggestein, non post 24. Mai. 1466.]

I. Tom. 226 fol.

II. Tom. 246 fol.

40 cm, 2.

pergamen, pergamenkötés

ex libris: Klimó György pécsi püspök gála ex librise (felirat nélkül)

Pécsi Egyházmegye

AA.I.10-11

Johann BÄEMLER kétkötetes, fólióalakú pergamen Bibliája 1466. május 24. körül készült Strassbourgban, Heinrich EGGESTEIN nyomdájában. A két kötetet strassbourgi stílusú, elnyújtott tölgyfalevelekkel és virágmotívumokkal tarkított ornamentika foglalja keretbe. Az ősnymtatvány első kötete díszítő elemekben sokkal gazdagabb a másodiknál. A lap külső, felső szélén virágkehelyből kiemelkedő, gitározó, szárnyas angyal mellképét találjuk. A díszítés levelei közül ezenkívül egy majom és egy madár bukkan elő. Az első kötetben számos kézzel festett iniciálé található, a lapszéleket díszítő ornamentikával kiegészítve. Az ősnymtatvány második köteté-

KK37

nek első lapja szintén az első kötethez hasonló növényi ornamentikával keretezett, és az alsó sarkában egy szökellő szarvas, középen pedig két vadember látható. A két kötet kötése díszítetlen fehér pergamen, fellelhető benne Klimó György püspök gála ex librise, így az alapállomány részének tekinthető. A kötet szerepelt az 1882-es könyvészeti kiállításon.

Irodalom:

BERKOVITS Ilona: A pécsi püspöki könyvtár festett kézíratai és ősnymtatványai. Budapest, 1937.

S-P. É.

Katalógusszám: KK38

Latin nyelvű Hóraskönyv
Paris, Philippe Pigouchet, 1500 körül
19 fol.
17 cm

pergamen, kiadói papírkötés
csonka példány
PTE Klíma Könyvtár
Jelzet nélkül

A „*hóraskönyv*” a későközépkor legkedveltebb, eleinte kézíratos, majd nyomtatott formában megjelenő imakönyve. A hora, azaz az óra kifejezés azokra a naponkénti, hét kánoni órára vonatkozik, amit Isten dicséretével töltöttek. A hóraskönyv fő funkciója a magánimádságok végzésének biztosítása volt és az őket megfizetni tudó arisztokrácia számára készültek. Magvát a *Szűz Mária kis zsolozsmája* alkotta, ehhez csatolták a bűnbánati zsoltárokat, egyéb imádságokat, valamint a kalendáriumot. A kalendárium részt hónapképekkel, a többi misztérium- és szentképekkel díszítették. A 15. századtól az nagy figyelmet szenteltek a gazdag díszítettségüknek. A püspöki könyvtár festett, csonka ősnymtatványa Párizsban készült, Philippe

PIGOUCHET (1488–1518) nyomdájában. A gyűjteménybe 1851-ben került, ismeretlen körülmények között. A kötetet Tóvizi Ágnes, az Országos Széchényi Könyvtár Régi Nyomtatványok Tára osztályának munkatársa azonosította 2014 tavaszán.

S-P. É.

KK38

A pécsi liturgikus élet (15–19. század)

Katalógusszám: KK39

Missale secundum morem Alme Ecclesie
Quinqueecclesiensis
[Vence, Johannes Emericus de Spira, Johannes Paep, 1499.]
CCLXXII fol.
26,5 cm. 4to
pergamen, egész bőrkötés, rézveretekkel
Pécsi Egyházmegye
V.V.8

Katalógusszám: KK40

Missale secundum morem Alme Ecclesie
Quinqueecclesiensis. (Faksimile)
Szekszárd, 2009.

CCLXXII fol.

26,5 cm. 4to

pergamenhatású papír, hasonmás egészsbörkötés, réz-
veretekkel

PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont

Jelzet nélkül

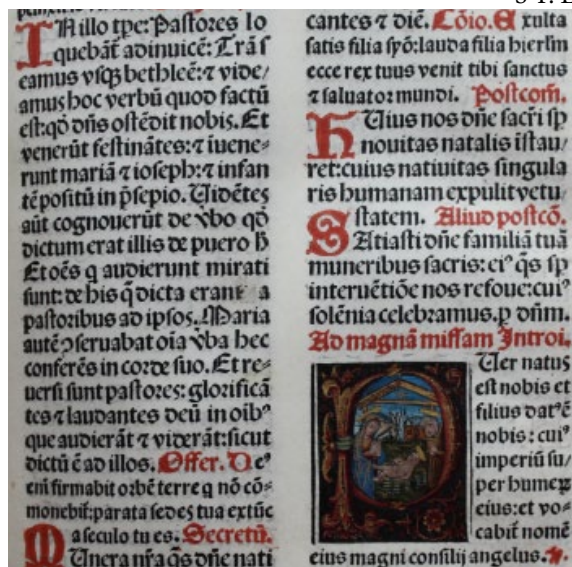
A Pécsi Püspöki Könyvtár egyetlen kimon-
dottan Pécs liturgikus életéhez köthető ös-
nyomtatványa a *Missale Quinqueecclesiensis*
(Pécsi Misekönyv). A pécsi egyházmegye
használatára szánt misekönyvet ERNUSZT
Zsigmond pécsi püspök (1473–1505) fel-
kérésére készítette el Johannes Paep budai
könyvárus és könyvkereskedő. A pécsi mi-
sekönyv, a *Missale secundum morem Alme
Ecclesie Quinqueecclesiensis* a speyeri száрма-
zású velencei nyomdász, Johannes Emericus
de SPIRA műhelyéből került ki, 1499. április
24-én, sárkányölő Szent György napján. Bor-
sa Gedeon kutatásainak köszönhetően egy
korábbi kiadás is ismertté vált 1991-ben. Ezt
a fólió méretű példányt 1487-ben, Bázélban
nyomtatta Michael Wenssler. Egyetlen, ma is-
mert példánya a wolfenbütteli Herzog August
Bibliothek-ban lelhető fel. A pécsi miseköny-
vet papírra és pergamenre is kinyomtatták,
ám díszítve kizárólag a pergamen-példányok
lettek. Ma négy példánya ismert Magyaror-
szágon: egy színezetlen papírkódex, Klimó
püspök ex librisével és egy festett pergamen-
kódex az Országos Széchényi Könyvtárban,
egy szintén festett pergamen a Pannonthalmi
Főapátsági Könyvtárban, egy ugyancsak fes-
tett pergamenpéldány a hajdani pécsi püspö-
ki könyvtárban. Mindegyik kötet más-más
helyen hiányos, így a Pécsi Egyházmegye
2009-re elkészítette az egyetlen hiánytalan
Pécsi Missalét, faksimile kiadásban.

Irodalom:

SZÖNYI Ottó: A pécsi Missale. = *Pécs-Baranyamegyei
Múzeum Egyesület Értesítője* 1911. június 91–95.

POHÁNKA Éva: A Pécsi Misekönyv fennmaradt példá-
nyainak története. In: A Pécsi Missale faksimile ki-
adása. Szekszárd, 2009. XXXIX–LXIX.

S-P. É.

KK39

Katalógusszám: KK41

[Koller József]

Ernuszt Zsigmond pécsi püspök címerének akvarellje.

[18. század]

1 fol.

21,5 x 29 cm

papír, papírkötés

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

67038 = Ms 508

ERNUSZT Zsigmond pécsi püspök (1473–
1505) címerének akvarellje KOLLER József
(1745–1832) nagyprépost, püspöki könyvtár-
őr kéziratosszagatékában lelhető fel, amelyet
a nyilvános bibliotékára hagyományozott,
több kötetbe egybekötve.

S-P. É.

Katalógusszám: KK42

Beate Mariae Virginis [Kézirat]

Milano, 15. század

211 fol.

13,5 cm, 12mo

pergamen, egész bőrkötés

ms. „*Donum Exellentissimi Domini Comitis Adami Reviczky de Revisnye Legati CasaresRegii ad aulam Florentinam Exellenteissimo Domino Episcopo L. B. Szepes de Negyes missum. 1838.*”

Pécsi Egyházmegye

Sz.IX.26

A kéziratos Imakönyvet 1838-ban a gróf revisnyei REVICZKY Ádám magyar királyi fő-kancellár, a Magyar Tudományos Akadémia igazgatója ajándékozta SZEPESY Ignác püspöknek (1828–1838): „*Donum Exellentissimi Domini Comitis Adami Reviczky de Revisnye Legati Casareo Regii ad aulam Florentinam Exellentissimo Domino Episcopo L. B. Szepes de Negyes missum. 1838.*” A kis alakú (tizen-kettedrét) latin nyelvű művet négy iniciáléja és lapszéli díszítései tesznek különlegessé. Az első oldalon két puttó által közrefogva található az ismeretlen tulajdonos címere. A kódex a franco-flamand hatásokból táplálkozó, 15. századvégi milánói miniatúraiskola jeles darabja, amely Giovannino de’Grassi művészetéből táplálkozott. Az imakönyvben négy egész lapot keretező ornamentika, valamint négy figurális kezdőbetű található. Első figurális iniciáléja a kis Jézust tartó Mária ábrázolása, egy komorabb, életszerűbb a következő csontvázábrázolás, majd a vérző sebbel, fájdalmas arcú Krisztus, végül egy glóriás, őszszakállú férfi (talán Dávid király) zárja a sort. A kódex színekészlete igen élénk és változatos: rózsaszín, zöld, sárga, arany, a piros pedig csak egyes virágokon fordul elő.

A kötet kötése finoman aranyozott barna bőr, kötéstábláján kereszttel. A kötet szerepelt az Iparművészeti Múzeum 1882-es kiállításán is.

Irodalom:

BERKOVITS Ilona: A pécsi püspöki könyvtár festett kéziratai és ősnymtatványai. Budapest, 1937.

KK42

S-P. É.

Katalógusszám: KK43

Gróf Esterházy Pál László pécsi püspök imakönyve

[Kézirat]

[s.l., s.n.], 1667.

9 fol.

15 cm, 12mo

hasonmás egész bőrkötés, bőrborítású dobozban

Hunc pietatis Librum Opus prestans offert frater Franciscus fratri suo Paulo Estoras Episcopo Quinque Ecclesiensi 1799.

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

Sz.T.X.18 = Ms 129

A 17. századi, kéziratos imakönyv bejegyzése szerint a ferences testvérek ajánlották fel 1799-ben gróf ESTERHÁZY Pál László pécsi püspöknek (1780–1799). Érdekessége, hogy előző tulajdonosa 1667-ben gróf GALÁNTAI ESZTERHÁZY Pál (1635–1713) nádor volt: „Adoro Te Sanctissima Trinitas... Orationes. Anno 1667. Illustrissimo Comiti ... Paulo Esterházy de Galantha ... militiae Hungariae Contra Turcam supremo Vigiliarum Praefecto.” A pergamen imakönyv aranybetűkkel, színezett iniciálékkal és keretezett lapszélekkel, visszafogott díszítésűnek mondható. Kötése 18. századi, díszes bőrkötés, bőrborítású dobozban. A kéziratos bejegyzés szerint az imakönyvet 1848. április 6-án vette Scitovszky János pécsi püspök (1838–1849) Reviczky Imrétől, Pozsonyban.

S-P. É.

Katalógusszám: KK44

Szent Írás, vagy is az Új Szövetségnek szent könyvei, magyarul Káldy György után a közönséges Diák fordításból az eredeti Görög betűre figyelmezve jegyzetekkel Szepeszy Ignácz ... felügyelése alatt.

1. köt. A négy Evangéliom és az Apostolok Tselekedetei

Pozsony, Belpay örökösei, 1834.

722, [4] p.

22 cm

papír, félbőrkötés

PTE Klimó Könyvtár

Sz.K.V.14

A 1822. szeptember 2-án megnyílt a zsinaton ötödik napirendi pontként tárgyalták a Biblia újrafordításának lehetőségét, a nyelvújításban megreformált magyar nyelvre. Az új kiadás-sal kapcsolatban érdemi megoldás azonban nem született. Ám amit a zsinaton nem tud-

tak elérni, azt SZEPESY Ignác erdélyi püspök (1820–1828), majd pécsi püspök (1828–1838) valósította meg, ám ő maga a fordításban nem vett részt, hanem pécsi egyházi és világi személyek segítettek: így Aigl Pál, Farkas József, és Kelemen József pécsi kanonokok, Jónás József, Ranolder János, Virágh Mihály, Vörös Mihály pécsi teológiai tanárok, Peitler Antal püspöki titkár, Hőbe Károly levéltáros, továbbá Végh István esztergomi pap és Potyó Ferenc erdélyi főesperes. Elsőként az Újszövetséget fordították le, amelyet József nádornak ajánlottak, és 1833-ban már a nyomdába is került, ám az állami cenzúra miatt a munkálatok megakadtak. Az akadályok elhárítása után következett az Ószövetség fordítása. Végül az Ótestamentum négy, az Újtestamentum két, nyolcadrét kötetben látta meg a napvilágot. A kiadott fordítást Szepeszy püspök saját költségén adta ki, és ingyen szétosztotta a magyar és az erdélyi egyházmegyékben, így került a pécsi püspöki könyvtárba is.

S-P. É.

Teológiai munkák

Katalógusszám: KK45

HONORIUS AUGUSTODUNENSIS

Commentarius in Psalmos [Kézirat]

[Vienna, 1381.]

224 fol.

39 cm, fol.

papír, egész bőrkötés

ex libris: Klimó György pécsi püspök gála ex librise (felirat nélkül)

Pécsi Egyházmegye

L.I.15

HONORIUS AUGUSTODUENSIS (1075–1151?) a XII. század egyik legismertebb feltehetően angliai, egyesek szerint franciaországi születésű skolasztikus teológusa és hitszónoka, benedek szerzetes volt. 1115 körül az angol egyház állapotát és a papság életét bíráló nézetei miatt a kontinensre menekült és élete utolsó szakaszát cellájába zárkózó remeteségben Regensburg kolostorában töltötte. Szerteágazó írói működése során Honorius elsősorban Szent Anzelm racionalis teológiai módszerének alkalmazását és bemutatását tekintette feladatának. Allegorikus és szimbolikus szemléltető magyarázatai közül a *Zsoltárok Könyvéhez* és az *Énekek énekéhez* írottak a legjelentősebbek. A *Commentarius in Psalmos* című munkájának másolt kézírata 1381-ben keletkezett Bécsben. Iniciáléi nagyrészt pirosak, egy-két helyen halványkék betéttel. A kötet végén található bejegyzés solemnisimus doctornak titulálja a szerzőt. A kéziratot több helyen javították piros tintával, néhol pedig a szöveg tintájával. A fóliókötet barna egészsbőrötése aranyozott gerincű.

S-P. É.

Katalógusszám: KK46

AUGUSTINUS AURELIUS, S.: [De civitate Dei.]

Gloriosissima civitas Dei. [Daran Kommentar von

Thomas Waleys und Nicolaus Trivet.]

[Strassburg, Johann Mentelin, nicht nach 1468.]

336 fol.

37,5 cm, 2 fol.

papír, egészsbőrötés

ex libris: Klimó György pécsi püspök gála ex libris

ms: Inscriptus Catalogo Collegij Societatis Jesu ad S.

Salvatorem Posonii 1692.

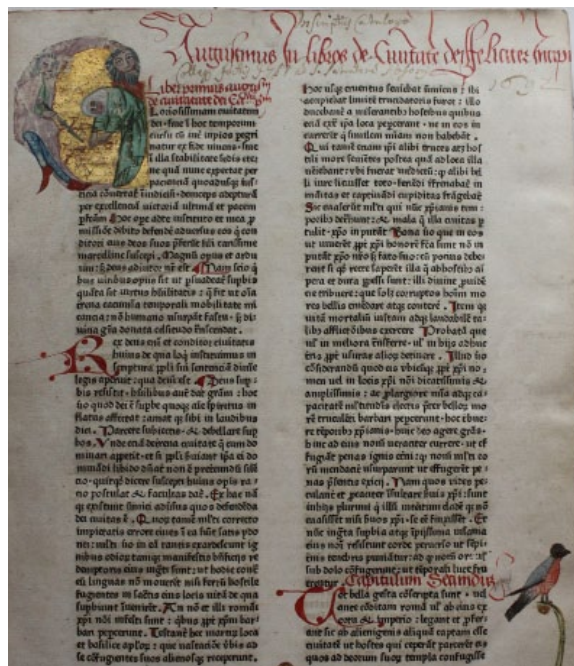
ms: declina a malo et fac

Pécsi Egyházmegye

M.II.8

A Pécsi Püspöki Könyvtár jeles darabja SZENT ÁGOSTON hippói püspök (354–430) a pogányok és a hitetlenek ellen *Isten városáról* írt 22 könyvének 1468-ban, Strassburgban, Johann MENTELIN nyomdájában készült ösnyomtatványa. A fóliókötet kis mértékben díszített, az első oldala illuminált, és egy iniciáléval rendelkezik. A 336 levél fóliáns 18. századi barna egészsbőrötésben a Szent Ágoston-i munka mellett mintegy kommentárként tartalmazza Thomas Waleys és Nicolaus Trivet munkáját. Possessor-bejegyzése a korábbi tulajdonosra, a pozsonyi jezsuita kollégiumra utal. Valószínűsíthető, hogy a könyvtáralapító Klimó György pozsonyi kapcsolatai révén jutott a kötethez, majd emelte be a nyilvános bibliotéka állományába, ezt mutatja a könyvtáralapító egyházfő által belehelyezett gála-exlibris is. A margójegyzetek alapján elmondható, hogy a kötetet Klimó György püspök köttette be.

S-P. É.

KK46

Katalógusszám: KK47

SZENT ÁGOSTON: Az Isten városáról írt XXII. Könyve. Munkálatai a' pesti növendék-papság' magyar iskolájának 23. folyam 1. kötet.

Pest, Boldini Róbert, 1859.

XIV, 356 p.

24 cm

papír, vászonkötés

PTE Klimó Könyvtár Kanonoki Gyűjtemény

66219/23

SZENT ÁGOSTON *De civitate Dei* című munkája 22 könyvének első magyar fordítása csak 1859-ben jelent meg a pesti növendék-papság magyar iskolája sorozatában.

S-P. É.

Középkori oklevelek (Árpád- és Anjou-kor)

Katalógusszám: KK48

Instrumenta originalia seu Autographia. Cimelion Diplomaticum Originalia Documenta. I. kötet: Oklevelek IV. Bélától Károly Róbert haláláig (1253k.–1338)

18. század

34,5 cm

papír, pergamen, pergamenkötés

ex libris: Georgius Klimo 17

Pécsi Egyházmegye

AA.III.12

A röviden *Cimelion*ként hivatkozott oklevélgűjtemény négy kötete mintegy 260 darab eredeti oklevelet tartalmaz az Árpád-kortól a 18. század elejéig. Az oklevelek eredetileg Dobai Székely Sámuel (1704–1779) lovaskapitány/könyvgyűjtő birtokában voltak, akitől Klimó György püspök vásárolta meg azokat 4000 forintért, az anyag rendezését Koller Jó-

zsef könyvtárőrre bízva. Az eredeti oklevelek kronológiailag rendezve lettek a kötetekbe egybekötve, Koller pedig rendre a teljes szövegek átírását is elvégezte.

A négy kötet tartalma:

1. kötet – IV. Bélától Károly Róbert haláláig (1253k.–1338)

2. kötet – Nagy Lajostól Luxemburgi Zsigmond haláláig (1344–1434)

3. kötet – Habsburg Alberttől a mohácsi vészig (1438–1526)

4. kötet – II. Lajostól 1709-ig (1526–1709).

Az oklevélgűjtemény értékét már Teleki Domokos (1773–1798) útirajzíró erdélyi nemes méltatta 1795-ös pécsi látogatásakor, a modern kritikai oklevélkiadás 19. század végén megindult korszakában pedig olyan kutatók vizsgálták az unikális darabokat, mint Székfü Gyula és Szentpétery Imre. A *Cimelion*-kötetek a Klimó Könyvtár alapállományának részét képezték, az eredeti oklevelek fotómásolatai ma a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának Diplomatikai Fényképgűjteményében találhatók.

KK48

Irodalom:

SCHMELCZER-POHÁNKA Éva: A pécsi püspöki könyvtár története (1774–1945). Pécs, 2012. 216.

TELEKI Domokos: Egynehány hazai utazások leírása. A szöveget gondozta, utószó, jegyz. Éder Zoltán. Budapest, 1993.

Sz. G.

Katalógusszám: KK49

ISTVÁN ifjabb király oklevele

1269 k.

1 fol.

16 x 3 cm

pergamen

Pécsi Egyházmegye

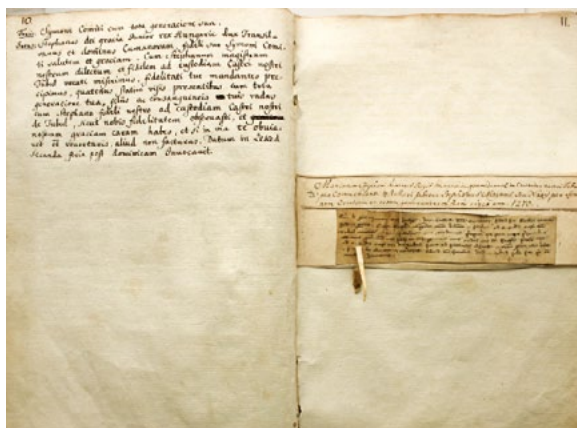
AA.III.12

[V.] ISTVÁN ifjabb király (1262–1270; királyként: 1270–1272) mandátumlevele, melyben megparancsolja hívének, Simon ispánnak, hogy egész nemzetségével azonnal siessen Tubul vár őrizetére, István mesterrel együtt. (Cimelion, 1. kötet)

Irodalom:

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Diplomatikai Fényképgyűjtemény 285746

Sz. G.

KK49

KK50

Katalógusszám: KK50

IV. LÁSZLÓ király oklevele

1273.

1 fol.

47,5 x 21,5 cm

pergamen

befűzött, fehér-zöld sodort pecsétzsinór

Pécsi Egyházmegye

AA.III.12

IV. (Kun) LÁSZLÓ király (1272–1290) 1273. június 7-i oklevele, melyben Nemtyi-i Petres fiait: Bálintot és Peterkét, akik a bakonyi királyi erdő őrei közül származnak, s magukat különféle harcokban több ízben kitüntették, továbbá testvérüknek, Bencének kis fiát: Jánost, valamennyi birtokukkal együtt kivesszi erdőőri állapotukból és az ország nemes serviensei közé sorolja őket. (A Cimelion, 1. kötetéből kiemelt oklevél.)

Irodalom:

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Diplomatikai Fényképgyűjtemény 285748

Sz. G.

Katalógusszám: KK51

I. (Nagy) LAJOS király oklevele

1355.

1 fol.

48,5 x 21,5 cm

vízfoltos, vászonnal javított pergamen

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

67003/1 = Ms 475

I. LAJOS király (1342–1382) 1355. július 4-i oklevele a bácsi káptalannak, melyben új adomány címén megerősíti az egyház birtokait; az 1364. október 23-i megerősítő záradék szövegével.

Irodalom:

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Diplomatikai Fényképgyűjtemény 283673

Sz. G.

KK51

Katalógusszám: KK52

VILMOS pécsi püspök oklevele

Visegrád, 1372.

1 fol.

29 x 11 cm

papír

hátoldalán sérült viaszpecsét

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

67003/2 = Ms 475

KOPPENBACHI VILMOS pécsi püspök (1360–1374) 1372. január 30-án kelt levele Hahót-Buzád nembeli Zabar-i [ma: Zalaszabar] János fia: Atyusz mesternek.

Irodalom:

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Diplomatikai Fényképgyűjtemény 283674

Sz. G.

Katalógusszám: KK53

Oklevéltöredék a nagyváradi káptalan pecsétjével
1336. (?)

21 x 6,5 cm; pecsétek átmérője: 6,5 cm és 4,3 cm
pergamen; szürke sodraton befűzött viaszpecsét; piros-zöld sodraton pecsételt töredék

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

Sz.R.I.1 = Ms 584

Oklevéltöredék a nagyváradi káptalan pecsétjével, illetve azonosíthatatlan pecsételt töredék.

Sz. G.

Katalógusszám: KK54

SZENTPÉTERY Imre levelei 1917-ből [Autográf kézirat]
[1917.] május 22., 1917. június 6.

11 x 17 cm

papír

PTE Klimó Könyvtár Irattár

PPKI 4-ad4/1917

SZENTPÉTERY Imre (1878–1950) történész kutatási engedélyt kérő levelei 1917-ből. A neves historikus diplomatikai kutatásait még budapesti egyetemi évei alatt kezdte meg. Egyik legjelentősebb műve az Árpád-házi királyi oklevelek kritikai jegyzékének elkészítése volt, melynek első kötete 1923-ban jelent; a Klimó Könyvtárban folytatott kutatás e munka elkészítésének részét képezte.

KK52

Irodalom:

Regesta regum stirpis Arpadianae critico-diplomatica.
Az Árpád-házi királyok okleveleinek kritikai jegyzéke.
Szerk. SZENTPÉTER Imre – BORSA Iván. Vols. I–II/
1–4. Budapest, 1923–1987.

Sz. G.

Középkori oklevelek (15. század)

Katalógusszám: KK55

Instrumenta originalia seu Autographia. Cimelion
Diplomaticum Originalia Documenta. II. kötet: Ok-
levelek Nagy Lajostól Luxemburgi Zsigmond haláláig
(1344–1434)

18. század

34,5 cm

papír, pergamen, pergamenkötés

ex libris: Georgius Klimó 17

Pécsi Egyházmegye

AA.III.13

Lásd az 1. kötetnél, a 24. oldalon!

Katalógusszám: KK56

ZSIGMOND király oklevele

1387.

1 fol.

30 x 12 cm

pergamen, vörös pecsétviasz nyoma

ms: Samuelis Székely de Doba 1727

Pécsi Egyházmegye

AA.III.13

ZSIGMOND király (1387–1437) 1387. novem-
ber 13-án kelt oklevele, melyben Baki Mihály
fiainak, Mihálynak és Benedeknek megbo-
csátja a lázadó [Horváthi] Pál zágrábi püspök
familiárisaiként elkövetett hűtlenségüket.

Irodalom:

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Diplo-
matikai Fényképgyűjtemény 285853

Sz. G.

Katalógusszám: KK57

Instrumenta originalia seu Autographia. Cimelion
Diplomaticum Originalia Documenta. III. kötet:
Oklevelek Habsburg Alberttől a mohácsi vészig
(1434–1526)

18. század

34,5 cm

papír, pergamen, pergamenkötés

ex libris: Georgius Klimó 17

Pécsi Egyházmegye

AA.III.14

Lásd az 1. kötetnél, a 24. oldalon!

Sz. G.

Katalógusszám: KK58

MÁTYÁS király oklevele

Pozsony, 1468.

1 fol.

38,5 x 27 cm

Sz. G.

pergamen, vörös viaszpecsétek nyoma

ms: Samuelis Székely de Doba 1723

Pécsi Egyházmegye

AA.III.14

MÁTYÁS király (1458–1490) 1468. szeptem-
ber 28-án kelt oklevele, melyet a morva- és
csehországi husziták elleni háborúból haza-
térve, Pozsonyban állíttatott ki. A diplomát
a királyi pecsét mellett, húsz kezesként eljáró
főúr pecsétjével erősítették meg.

Irodalom:

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Diplo-
matikai Fényképgyűjtemény 285912

Sz. G.

Katalógusszám: KK59

Tractatus epistolarum Divi quondam Matiae Primi Hungariae Regis, ad Summos Pontifices, Praelatos, Reges et Principes Scriptarum, in quibus multa Regnum Hungariae tangunt nec facile in historiis aut Cronicis reperibilia continentur. Ex antiquo Manuscripto in unum collectarum. Quibus accedunt Aliae epistolae quoque tempore altifati Regis a quibusdam exaratae. Vol. 1. – Mátyás király levele II. Pius pápához

18. századi kézirat

232 p.

32 cm

papír, egészsbörkötés

ex libris: Georgius Klimó 1754

PTE Klíma Könyvtár Kézirattár

M.IV.14 = Ms 93

A Mátyás király okleveleinek 18. századi kéziratos másolatait tartalmazó két kötetben rejlő iratok között bukkan fel a király által II. Pius pápához címzett, 1464. január 22-én keltezett, e későbbkori másolatból ismert levél. A kötetes kéziratok a Klíma Könyvtár eredeti törzssanyagának részét képezték.

Irodalom:

Mátyás király levelei. Külügyi osztály. Közzéteszi: FRAKNÓI Vilmos. I–II. Budapest, 1893.

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Diplomatikai Fényképgyűjtemény 283679

Sz. G.

Katalógusszám: KK60

SZEKFŰ Gyula levele 1912-ből [Autográf kézirat]

Bécs, 1912.

1 fol.

21 x 34 cm

papír

PTE Klíma Könyvtár Irattár

PPKI 1/1913

SZEKFŰ Gyula (1883–1955) történész kérelme a pécsi püspöki könyvtár oklevélgyűjteményének (Cimelion) használatára, Károlyi Árpád ajánlásával (Bécs, 1912. december 28.). Az 1910-es évek elejétől Bécsben működő fiatal historikus kutatása a pécsi Klíma Könyvtár anyagában az 1915-ben Takáts Sándorral és Eckhart Ferencsel közösen szerkesztett forráskiadvány (*A budai basák magyar nyelvű levelezése*) munkálataihoz kötődött.

Irodalom:

A budai basák magyar nyelvű levelezése. I. 1553–1589.

Szerk. TAKÁTS Sándor – ECKHART Ferenc – SZEKFŰ Gyula. Budapest, 1915.

Sz. G.

Középkori formuláriumok

Katalógusszám: KK61

KOVACHICH Márton György

Formulae solennes styli in Cancellaria, Curiaque Regum, foris minoribus ac locis credibilibus authenticisque Regni Hungariae olim usitati Quas in subsidium diplomaticae ac veteris jurisprudentiae Hungariae potissimum practicae ante-Werböczianae a coaevis codicibus manuscriptis collectas edidit Martinus Georgius Kovachich.

Pest, M. Trattner, 1799.

xxiv, ccvi, 563, [1] p.

24 cm

papír, papírkötés

PTE Klíma Könyvtár

EE.V.24

KOVACHICH Márton György (1744–1821) a rendszeres magyar jogtörténeti forráskutatás egyik megalapozójaként, elsőként – és mindmáig egyetlenként – publikálta a Klíma

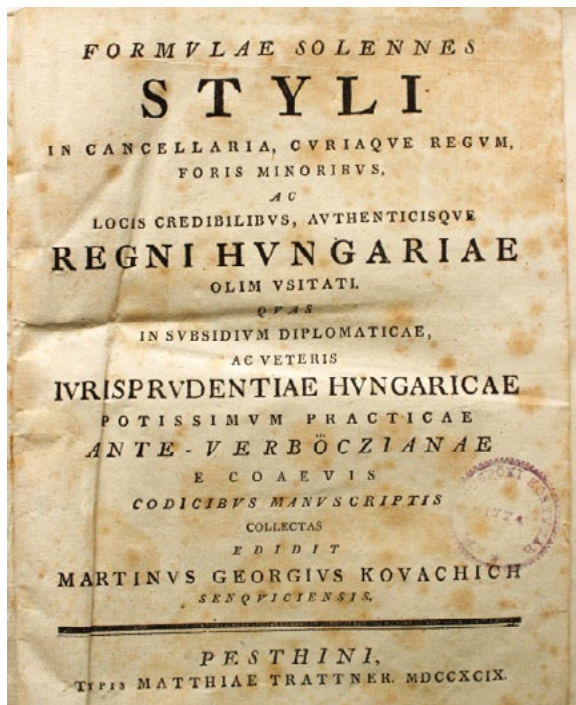

Könyvtár törzsanyagának részét képező középkori formuláriumok szövegét (a Magyi-kódexet Nyirkállói Tamás művének tulajdonítva).

Irodalom:

BÉLI Gábor: Magyar jogtudományi munkák a Klíma Könyvtárban. In: A Klíma-könyvtár a tudományos kutatások szolgálatában. Szerk. CSÓKA-JAKSA Helga. Pécs, 2001. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 3.) 29–52.

Sz. G.

KK61

Katalógusszám: KK62

MAGYI János

Stylus Cancellariae Matthiae Regis (Magyi-kódex)

[Buda, 1476.]

536, [1] p.

21,5 cm

papír, egézbőr-kötés

ex libris: Samuel Székely de Doba

Pécsi Egyházmegye

DD.III.18

Az ún. Magyi-kódex 1475 és 1490 között készült. Összeállítójának sokáig Nyirkállói Tamást tartották, ám a 20. század elején bizonyossá vált, hogy a formulárium Magyi János budai közjegyző munkája. A notarius kötet anyagát mintegy félezer, 1468 és 1493 között keletkezett oklevél alapján állította össze.

A kódex első lapjának kéziratos bejegyzései alapján a kötet 1606-ban Mladesovits Horváth Miklós, az 1734 augusztusában pedig már Dobai Székely Sámuel tulajdonában volt. A Mátyás-kori formuláskönyvet ő kínálta fel eladásra további kéziratok kíséretében Klíma György pécsi püspöknek. A formulárium egyaránt forrása az oklevéltannak és jogtörténetnek, továbbá a magyar köz-, irodalom-, és nyelvtörténetnek is, tekintve hogy számos köztörténeti feljegyzést, verset és magyar nyelvtörédekeket is tartalmaz. Szövegét Kovachich Márton György közölte 1799-ben, szerzőjét – tévesen – Nyirkállói Tamásként azonosítva.

KK62

Irodalom:

BÉLI Gábor: Magyar jogtudományi munkák a Klimó Könyvtárban. In: A Klimó-könyvtár a tudományos kutatások szolgálatában. Szerk. CSÓKA-JAKSA Helga. Pécs, 2001. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 3.) 29–52.

KERTÉSZ Balázs: Magyi János formuláskönyve. In: „Látjátok feleim...” Magyar nyelvemlékek a kezdtektől a 16. század elejéig. Az Országos Széchényi Könyvtár kiállítása 2009. október 29. – 2010. február 28. Szerk. MADAS Edit. Budapest, 2009. 249.

Sz. G.

KK63

Katalógusszám: KK63

Stylus Cancellariae sub Matthia Corvino et Uladislao II. Regibus

[Buda, 1490–1516.]

110 fol.

29 cm

papír, egészborrkötés

Pécsi Egyházmegye

DD.III.19

MÁTYÁS (1458–1490) és II. ULÁSZLÓ (1490–1516) királyok közel kétszáz oklevele alapján összeállított formulagyűjtemény, ismeretlen scriptorok munkája. Szövegét először Kovachich Márton György közölte 1799-ben.

Irodalom:

BÉLI Gábor: Magyar jogtudományi munkák a Klimó Könyvtárban. In: A Klimó-könyvtár a tudományos kutatások szolgálatában. Szerk. CSÓKA-JAKSA Helga. Pécs, 2001. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 3.) 29–52.

Sz. G.

Katalógusszám: KK64

Iratok a két formulárium tulajdonjogáról folytatott per anyagából
1912–1916.

4 iratcsomó

papír

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

Ms 1231

A két 15. századi formuláskönyv 19. századi sorsa némileg zavaros. Az 1830-as években még a könyvtár birtokában voltak, ám 1912-ben váratlanul HORVÁTH Antal, pécsi ügyvéd hagyatékából kerültek elő. Az örökösök értékebecslés céljából felküldték a köteteket a Nemzeti Múzeum Széchényi Országos Könyvtárába, ahol Jakubovich Emil azonosította a formuláriumokat. 1913 és 1916 között országos visszhangot kiváltó per zajlott a Horváth-örökösök és a pécsi egyházmegye között a kéziratok tulajdonjogának kérdéséről. A hosszára nyúlt perben a Magyar Királyi Kúria végül nem látta bizonyítottnak a könyvtár tulajdonjogának elévülését, így a kötetek végül visszakerültek a püspöki könyvtár birtokába. A per gazdag iratanyaga ma a Klimó Könyvtár Kézirattárában található.

Irodalom:

POHÁNKA Éva: A Pécsi Püspöki Könyvtár Nyirkállói kódexének pere (1913–1916) *Pécsi Szemle*, 2005/1. 28–34.

POHÁNKA Éva: Egy kalandos sorsú kódex nyomában: Magyi János formuláskönyve a Pécsi Püspöki Könyvtárban In: Tanulmányok Pécs történetéből 18. A 2001–2004 között megrendezett Előadások Pécs történetéből című konferenciák válogatott előadásai. Szerk. PILKHOFFER Mónika – VONYÓ József. Pécs, 2006. 61–75.

Sz. G.

Mányok tempore Turcico: Iratok Mányok község (Tolna m.) magyar egyházi és világi urainak 17. századi történetéből

Katalógusszám: KK65

FERDINANDUS Tertius ... Imperator ... Hungariae ... rex [III. Ferdinánd] Andream Pécsi canonicum Posoniensem ... ad praeposituram Quinque Ecclesiensem ... nominandum, eligendum duximus. Bécs, 1643. július 6.

1 fol.

42,5 x 28,5 cm

papír, szárazpecsét

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

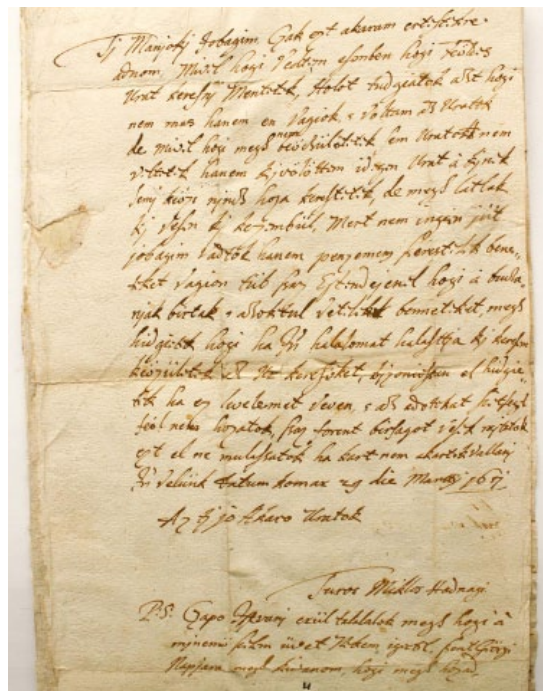
67003/24 = Ms 475

KK65

III. FERDINÁND német-római császár és magyar király (1637–1657) oklevele Pécsy András pozsonyi kanonok pécsi nagyréposttá való kinevezése tárgyában.

Sz. G.

KK66

Katalógusszám: KK66

TURÓS Miklós hadnagy levelei a mányoki lakosokhoz [Autográf kézirat]

Kiskomárom, 1651.

3 fol.

20 x 32 cm

papír

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

67003/4 = Ms 475

TURÓS Miklós hadnagy sajátkézzel írt magyar nyelvű levelei (1651. március 29., május 23., június 13.) a mányoki (Tolna megye) lakosokhoz.

Sz. G.

Katalógusszám: KK67

TURÓS Miklós kiskomáromi vicekapitány magyar nyelvű levele Czapó Istvánhoz és a mányoki lakosokhoz [Autográf kézirat]

Kiskomárom, 1652.

6 fol.

20 x 31 cm

papír

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

67003/7 = Ms 475

TURÓS Miklós kiskomáromi vicekapitány sajátkézzel írt magyar nyelvű levele Czapó Istvánhoz és a mányoki (Tolna megye) lakosokhoz, 1652-ben „pénteken”.

Sz. G.

Katalógusszám: KK68

LEOPOLDUS ... Imperator ... Hungariae ... rex [I. Lipót]

Pauli Méhess cantorem et canonicum Posoniensem

ad ... preaposituram QuinqueEcclesiensem

nominandum eligendum ... duximus

Bécs, 1661.

1 fol.

42 x 27,5 cm

papír

vörös viaszpecsét nyoma, befűzött pergamenszalag

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

67003/3 = Ms 475

I. LIPÓT császár és magyar király (1655–1705) oklevele Méhess Pál pozsonyi éneklőkanonok pécsi nagypréposttá való kinevezése tárgyában (Bécs, 1661. február 26.)

Sz. G.

Katalógusszám: KK69

Georgius LIPPAY archiepiscopus Strigoniensis Pauli Méhess ... in prepositura Quinque Ecclesiensi

confirmavit

Pozsony, 1661.

1 fol.

42,5 x 28 cm

papír

szárazpecsét, sajátkezű aláírás

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

67003/23 = Ms 475

LIPPAY György esztergomi érsek (1642–1666) oklevele, melyben megerősíti Méhess Pál pozsonyi kanonokot az elnyert pécsi nagypréposti stallumban.

Sz. G.

Törökkori levelek

Katalógusszám: KK70

ALI budai pasa magyar nyelvű levele

Buda, 1582.

2 fol.

21 x 29 cm

papír

eredeti missilis, vörös viaszpecsét töredéke

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

Ms 590/3

ALI budai pasa magyar nyelvű levele Kolonich Bertalan János egri főkapitányhoz, Buda, 1582. november 11.

Irodalom:

Török-magyarkori állam-okmánytár. Szerk., jegyzetekkel ellátták SZILÁDY Áron, SZILÁGYI Sándor. I. Pest, 1868. 20.sz. [21–22.]

A budai basák magyar nyelvű levelezése. I. 1553–1589.

Szerk. TAKÁTS Sándor, ECKHART Ferenc, SZEKÉŰ Gyula. Budapest, 1915. 245.sz. [272–273.]

Sz. G.

Katalógusszám: KK71

ALI budai pasa levelének átírata, 1915 [Autográf kézirat]

[Pécs], 1915.

1 fol.

14,5 x 22,5 cm

papír

PTE Klimek Könyvtár Kézirattár

Ms 590/ad 3

ALI budai pasa levelének szövege Szőnyi Ottó pécsi püspöki könyvtárőr átíratában, 1915.

Sz. G.

Katalógusszám: KK72

PAHBAS egri pasa menlevele

[Eger], 1646.

1 fol.

30 x 21 cm

papír

autográf aláírás

PTE Klimek Könyvtár Kézirattár

Ms 590/4

Salva Guardia Turcica – PAHBAS egri pasa menlevele Szalók község lakosai számára, 1646.

Sz. G.

Katalógusszám: KK73

KÜCSÜK MEHMED pasa levele

Érsekújvár, 1661.

1 fol.

20,5 x 30 cm

papír

PTE Klimek Könyvtár Kézirattár

Ms 590/2

KÜCSÜK MEHMED pasa magyar nyelvű kézíratos, sajátkezű aláírást tartalmazó missilis levele a sopornyai bírónak (1661). A Klimek Könyvtárban őrzött törökkori levelek egyik legkorábban ismerté vált darabja, szövegét már Teleki Domokos (1773–1798) közölte.

KK72

Irodalom:

TELEKI Domokos: Egynehány hazai utazások leírása Tót- és Horvátországoknak rövid eszmertetésével együtt. Bécs, 1796.

BÁN jános: Les lettres turques datant de la domination ottomane en Hongrie. Découvertes dans la Bibliothèque de l'Université Royale Elisabeth de Pécs (ci-devant Bibliothèque Episcopale de Pécs). Imprimerie „Dunántúl” Société Anonyme à Pécs, 1937.

Sz. G.

Katalógusszám: KK74

KÜCSÜK MEHMED pasa levelének 19. századi német fordítása

19. század

1 fol.

22 x 32,5 cm

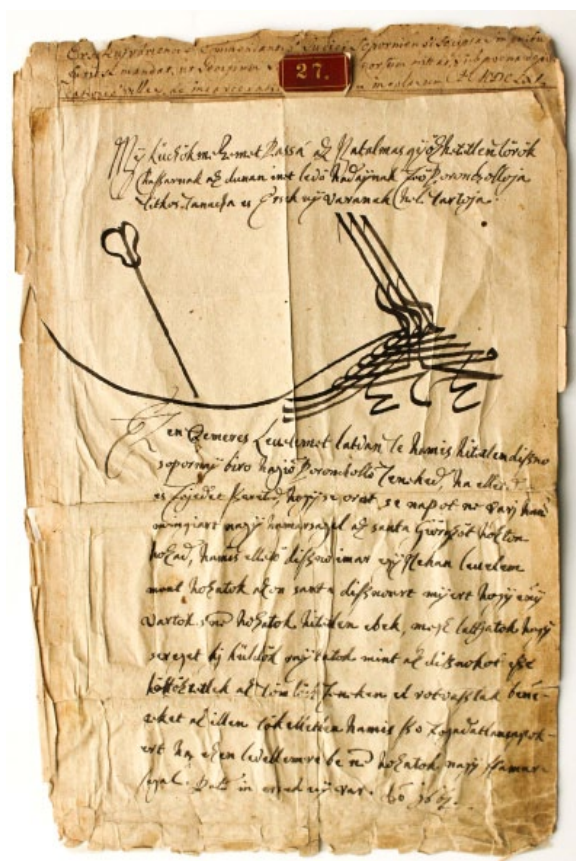
papír

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

Ms 590/2

KÜCSÜK MEHMED pasa 1661-es, a sopornyai bíróhoz intézett levelének 19. századi német fordítása, kézirat.

Sz. G.

KK73

Katalógusszám: KK75

ESTERHÁZY Pál nádor levele

Kismarton, 1684.

1 fol.

30,5 x 20 cm

papír

autográf aláírás, szárazpecsét

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

Ms 590/6

ESTERHÁZY Pál (1635–1713) nádor magyar nyelvű levele Csáky István generálishoz Lőcsére. Kismarton, 1684. január 29.

Sz. G.

Katalógusszám: KK76

HERMANN, Markgraf zu Baaden und Hochberg

Littera passualis nach Szatmar dem Obrister und

Hauptmann Johann Horváth de Moraniz

Bécs, 1686.

1 fol.

31 x 21 cm

papír, vörös viaszpecsét

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

Ms 590/5

HERMANN, Baaden-Hochberg-i örgróf szatmári „úti levele” (littera passualis) Horváth János ezredeskapitánynak (Bécs, 1686. november 29.)

Sz. G.

Krónikairódalom

Katalógusszám: KK77

Johannes MENESTARFFER

Chronica Hungarorum

Bécs, 1481.

[3], 73 p.

27 cm

papír, félbörkötés

„ELTE Eötvös József Kollégium 1158” bélyegző

Pécsi Egyházmegye

Jelzet nélkül

A Hess András által 1473-ban kinyomott ún. Budai Krónika 1481-ben lemá-

solt, kéziratos változata, melyet Johannes MENESTARFFER, a bécsi egyetem orvoscari dékánja, későbbi rektora másoltott le. A kötet az 1914–1930 közti időszakban ismeretlen módon kikerült a könyvtárból, és az Eötvös Collegium könyvtárába „vándorolt”, ahonnan a 20. század végén került vissza Pécsre, a Pécsi Egyházmegye őrzésébe. A kötet a Klíma Könyvtár alapállományának része.

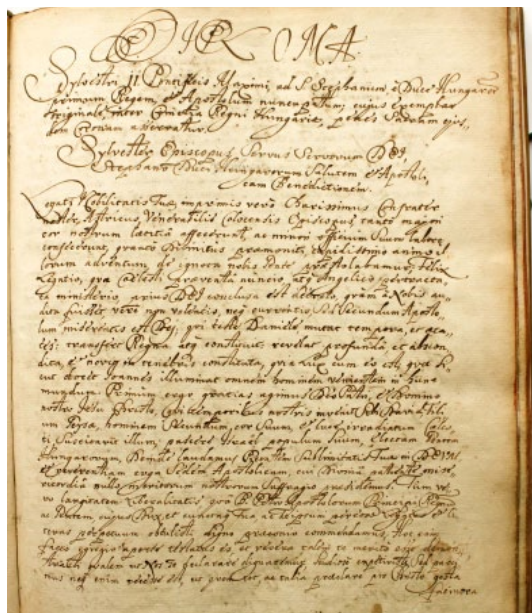
Irodalom:

FITZ József: A Pécsi Püspöki Könyvtár egy eltűnt kódexe: Menestarfer Chronica Hungarorum. Pécs, 1931. (Közlemények a pécsi Erzsébet-Tudományegyetem könyvtárából, 3.)

SZELESTEI N. László: A Hess-féle Chronica legrégibb kéziratos másolata (1481). Magyar Könyvszemle, 1973/3-4. 349–350.

SCHMELCZER-POHÁNKA Éva: A Klíma Könyvtár „kincsei” I.: Johannes Menestarffer, Chronica Hungarorum, Bécs, 1481 (Kézirat). Magyar Könyvszemle, 2014/2. 237–252.

Sz. G.

KK77

Katalógusszám: KK78

BRODARICS István

Stephani Broderici episcopi Vacienensis de clade Mohaciana commentarius

18. század

124 fol.

19 cm

papír, papírkötés

PTE Klíma Könyvtár Kézirattár

67049 = Ms 517

BRODARICS István (1490–1539) pécsi, majd váci püspök, királyi kancellár Zsigmond lengyel király számára készített, a mohácsi csatáról beszámoló művének 18. századi kéziratos másolata. A mű nyomtatásban először 1527-ben jelent meg Krakkóban *De conflictu Hungarorum cum Turcis ad Mohatz verissima descriptio* címmel.

Irodalom:

VARJAS Béla: Brodarics István. In: A magyar irodalom története 1600-ig. Szerk. KLANICZAY Tibor. Budapest, 1964. 280–281.

KASZA Péter: Megjegyzések Brodarics István életrajzához és irodalmi tevékenységéhez. Pécsi Szemle, 2010. tavasz. 24–29.

GÖZSY Zoltán: Brodarics István történeti munkája. Pécsi Szemle, 2010. tavasz 30–35.

Sz. G.

Katalógusszám: KK79

Simonis de KEZA Chronicon Hungaricum. Elegans

opusculum, e simplici apographo, quod e ms. membranaceo Bibliothecae Kismartoniensis confectum, et descriptum

18. század vége

18 fol.

33 cm

papír, papírkötés

PTE Klíma Könyvtár Kézirattár

MM.I.6/6 = Ms 32

KÉZAI Simon 13. századi *Gesta Hungarorum*-ának (A magyarok cselekedetei) az Esterházy-család kismartoni könyvtárban található, pergamenre írt példánya alapján a 18. század végén készített kéziratos másolata. Kézai művének egyetlen középkori sem maradt fent, a krónika szövege kizárólag 18. századi kéziratos másolatokból ismert, először Kollár Ádám Ferenc, a bécsi császári könyvtár igazgatója értekezett róla 1766-ban. Nyomtatásban először 1782-ben publikálták.

Irodalom:

KÉZAI Simon: A magyarok cselekedetei. In: ANONYMUS – KÉZAI Simon: A magyarok cselekedetei. Kézai Simon művét ford. BOLLÓK János, az utószót és a jegyzeteket írta VESZPRÉMY László. Budapest, 2001. (Millenniumi magyar történelem. Források)

Katalógusszám: KK80

OLÁH Miklós

Hungaria et Atila sive de originibus gentis, regni Hungariae situ, habitu, opportunitatibus et rebus bello paceque ab Atila gentis libro duo. - Assertiones ex universa philosophia, quas in ... Universitate Tyrnaviensi anno ... MDCCLXIII. mense Augusto publice propugnandas suscepit ... Benedictus Franciscus Török de Balaton Kajár ... ex praelectionibus ... Josephi Kenyeres ..., Ignatii Schmelczner ..., Joan. Bapt. Gottgeisl
Bécs, J. T. Trattner, 1763.

[12], 258 p.

20 cm

papír, egészsbőr-kötés

ex libris: Georgius Klimó 1754

PTE Klimó Könyvtár

G.VII.30

OLÁH Miklós esztergomi érsek (Nagyszeben, 1493–Bécs, 1568; érsek: 1553–1568), huma-

nista történetíró Magyarország történetét, földrajzi és gazdasági leírását közlő munkájának „bevezető része” (*Hungaria*) és műve hun történetet tartalmazó második résznek (*Athila*) kiadása 18. századi bécsi kiadása. A kötet a Klimó Könyvtár alapállományának részét képezte.

Irodalom:

BALOGH Margit: Oláh Miklós Hungáriája, mint művelődéstörténeti kútforrás. Budapest, 1903.

A magyar irodalom története I. A magyar irodalom története 1600-ig. Szerk. KLANICZAY Tibor. Budapest, 1964. 282.

Hungária. In: Janus Pannonius. Magyarországi humanisták. Válogatta: KLANICZAY Tibor. Budapest, 1982. 1044–1097.

Sz. G.

Sz. G.

Katalógusszám: KK81

HELTAI Gáspár

Chronica az magyaroknak dolgairól, mint jöttek ki a nagy Scythiából Pannoniában, és mint foglalták magoknak az országot, és mint birták azt hertzegekről hertzegekre, és királyról királyra, nagy sok tusakodással és szántalan sok viadallyokkal, melyet meg írta magyar nyelven és ez rendre hoszta az Bonfinius Antalnak nagy könyvéből és egyéb historiás könyvekből, nem kiczin munkával.

Kolozsvár, Heltai G., 1575

208, [2] fol.

29 cm

papír, egészsbőr-kötés

PTE Klimó Könyvtár

L.V.32

HELTAI Gáspár (1510–1574) protestáns prédikátor, író, a kolozsvári nyomda alapítójának történeti műve. Az 1575-ös kiadású antikva – mely a Klimó Könyvtár állományának egyik legrégebbi magyar nyelvű nyomtatványa

– a magyar történetet Bonfini, Brodarics és Zsámboki műveit alapul véve tárgyalja, regényes stílusban.

Irodalom:

Régi Magyar Könyvtár I. 118.

A magyar irodalom története I. A magyar irodalom története 1600-ig. Szerk. KLANICZAY Tibor. Budapest, 1964. 370–371.

Sz. G.

A Forgách-kódex

Katalógusszám: KK82

FORGÁCH Ferenc

De statu reipublicae Hungaricae commentarii

(1571–1575) Francisci de Ghymes cum notis Simonis

Forgách

633, [2] p.

32,5 cm

papír, egészborrkötés

ex libris: Georgius Klimó 1754

Pécsi Egyházmegye

G.II.21

A Forgách-kódex (ún. pécsi kódex). Ghymes Forgách Ferenc (1535–1577) nagyváradi püspök Magyarország 16. századi állapotát tárgyaló, latin nyelvű történeti műve, melyet testvére, Forgách Simon (1527?–1598) dunántúli főkapitány, és a Forgách környezetéhez tartozó humanista történétíró, Istvánffy Miklós (1538–1615) láttak el széljegyzetekkel. A mű az 1540-1572 közötti eseményeket tárgyalja, némely ponton Mátyás király uralmáig visszaterve a fejleményekre, szóbeli közléseket, Tinódi krónikáját, Bornemissza Pál (1499–1579) nyitrai püspök jegyzeteit és Verancsics Antal (1504–1573) közléseit is fel-

használva. A kötet a Klimó Könyvtár alapálományának részét képezte.

Irodalom:

BÁRTFAI SZABÓ László: Forgách Ferenc évkönyveinek pécsi codexe. *Századok*, 1915. 105–106.

SÖRÖS Ponrác: Forgách Ferenc kortörténelmének pécsi kézírata. *Századok*, 1915. 222–223.

PIRNÁT Antal: Forgách Ferenc. *Irodalomtörténet*, 1955. 17–32.

A magyar irodalom története I. A magyar irodalom története 1600-ig. Szerk. KLANICZAY Tibor. Budapest, 1964. 425–427.

Sz. G.

KK82

Katalógusszám: KK83

KOLLER József

Josephi Koller Notitia de Historia Francisci Forgach anno 1806 ad communicandam Bibliothecae Regiae Universitatis

Pécs, 1806.

[3], 768 p.

36 cm

papír, papírkötés

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

67055 = Ms 523

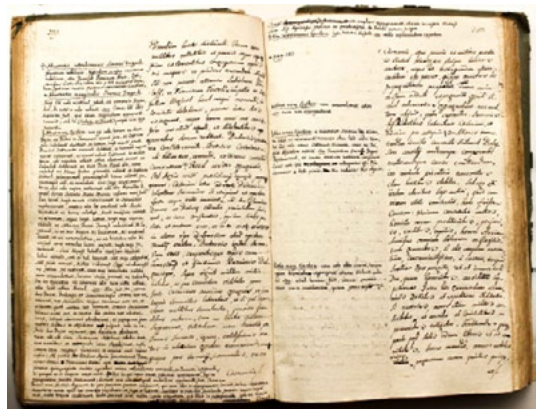
KOLLER József nagyprepostnak a pécsi Forgách-kódexről a pesti Magyar Királyi Tudományegyetem könyvtára számára 1806-ban készített, saját széljegyzeteivel ellátott másolata. Schwartner Márton 1811-ben ennek felhasználásával vezette át a pécsi szövegváltozatot a pesti Egyetemi Könyvtár 95. számú Kaprinai-kódexébe. Koller a Forgách-munka pécsi kéziratát sajtó alá kívánta rendezni.

Irodalom:

TELEKI Domokos: Egynehány hazai utazások leírása Tót- és Horvátországoknak rövid esmértetésével együtt. Bécs, 1796.

BORZSÁK István: Forgách Ferenc és Tacitus. *Irodalomtörténeti Közlemények*, 1977/1. 51–60.

Sz. G.

KK83

Katalógusszám: KK84

FORGÁCH Ferenc

Rerum Hungaricarum sui temporis commentarii Francisci Forgachii de Ghymes. Adiecit indicem rerum memorabilium ac dissertationem historico-criticam de vita laudati scriptoris Alexius Horányi Pozsony-Kassa, J. M. Landerer, 1788.

1 t., [100], 702, [14] p.

22 cm

papír, félbörkötés

Pécsi Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont, Történeti Gyűjtemények Osztálya

BF 134135

A Forgách-kódex első nyomtatott változata, Horányi Elek számos hibával tarkított 1788-as kiadásában.

Irodalom:

PIRNÁT Antal: Forgách Ferenc. *Irodalomtörténet*, 1955. 17–32.

Sz. G.

Katalógusszám: KK85

FORGÁCH Ferenc

De statu rei publicae Hungaricae Ferdinando, Johanne, Maximiliano regibus ac Johanne secundo principe Transsylvaniae commentarii. Ghymesii Forgach Ferencz nagyváradai püspök Magyar históriája 1540–1572. Forgách Simon és Istvánfi Miklós jegyzéseikkel együtt. Közli Majer Fidél, bévezette Toldy Ferencz

Pest, 1866.

lxxxviii, 555 p.

24 cm

papír, egészborkötés

PTE Klimó Könyvtár

66041

A Forgách-kézirat Majer Fidél, illetve Toldy Ferenc által sajtó alá rendezett, a *Monumenta*

Hungariae Historica Scriptorum-sorozatának 16. kötetként 1866-ban publikált, első tudományos igényű kiadása. (A kiadás nem a pécsi kódex, hanem az Esterházyak hercegi könyvtárban őrzött, Istvánffy Miklóstól származó textuson alapult, mely szövegromlásokon alapuló hibákat és lényeges eltéréseket tartalmaz – az 1914-ig lappangó – pécsi szövegváltozattól.)

Irodalom:

BORZSÁK István: Forgách Ferenc és Tacitus. *Irodalomtörténeti Közlemények*, 1977/1. 51–60.

Sz. G.

Katalógusszám: KK86

SÖRÖS Pongrácz kutatási kérelme

Pannonhalma, 1914. január 17.

1 fol.

15 x 23 cm

papír

PTE Klimó Könyvtár Irattár

PPKI 2/1914

SÖRÖS Pongrácz pannonhalmi bencés szerzetes, történész (1873–1919) kutatási kérelme a pécsi Forgách-kézirat tanulmányozása tárgyában, 1914. január 17.

Sz. G.

Katalógusszám: KK87

SZILY Kálmán levele a pécsi püspöki könyvtárhoz

Budapest, 1913. október 18.

1 fol.

23 x 30 cm

papír

PTE Klimó Könyvtár Irattár

PPKI 8/1913

SZILY Kálmán, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára főkönyvtárnokának kutatási engedélyt kérő levele a pécsi Forgách-kódex „könyvtárközi kölcsönzésére” Lukinich Imre számára, a levél a kódex tudományos értékét is méltatja.

Sz. G.

Egyháztörténet-írás Pécsen a 18. században

Katalógusszám: KK88

KOLLER József

Historia episcopatus Quinqueecclesiarum. Vol. VII.

Res gestas ab anno MCXXVIII ad MDCCLXXXI et appendices duas

Pest, M. Trattner, 1812.

[14], 348, [6] p.

21 cm

papír, egészsbörkötés

PTE Klimó Könyvtár

H.V.9

KOLLER József pécsi egyházmegye történetét tárgyaló fő művének befejező kötete. Lásd 24. oldal.

Irodalom:

SZELESTEI N. László: Koller József és a historia litteralia. In: A Koller József emlékkonferencia (2002. október 24–25.) válogatott előadásai. Szerk. FONT Márta – VARGHA Dezső. Pécs, 2003.

Sz. G.

Katalógusszám: KK89

BENCZENLAITNER Ferenc

A Pécsi Széki Templom Püspökeiről rövid értekezés az 1000dik évtől fogva, az mostani 1832digik. Ki vonná Fő tisztelendő Koller Josef a Pécsi Széki Templom Nagy Prépostjának ... Könyveiből és szerzé, magát a történetet 1799diktől folytatván - Paulai Ferentz Pécsi Megyebéli Pap, Felső Mindszenti Plébánus [Autográf kézirat]

[Pécs], 1832.

12 fol.

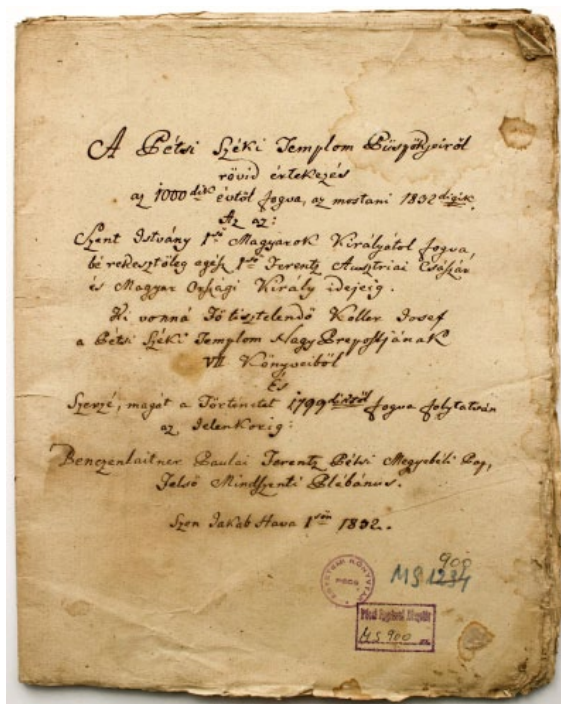
25 cm

papír

PTE Klíma Könyvtár Kézirattár

Ms 900

BENCZENLAITNER Ferenc felsőmindszenti plébános Koller művéből készített kivonata és az egyháztörténeti munka általa adott „folytatása”.

KK89

Katalógusszám: KK90

Achilles RUSCHI

De Sacro Quinqueecclesiensi Pallio Dissertatio [Autográf kézirat]

Róma, 1770.

870 p.

27,5 cm

papír, egészborrkötés

Pécsi Egyházmegye

BB.VI.2

Klíma György püspökként 1754-ben nyerte el pápai kegyből a pallium viselésének jogát (pécsi püspökként a 12. század óta másodszor a magyar egyháztörténetben). Achilles RUSCHI kéziratosa munkája a pallium történetét tekinti át az ősegyháztól a 18. századig.

Sz. G.

Katalógusszám: KK91

SZALÁGYI István

De statu ecclesiae Pannonicae [Autográf kézirat]

[Pécs], 1768.

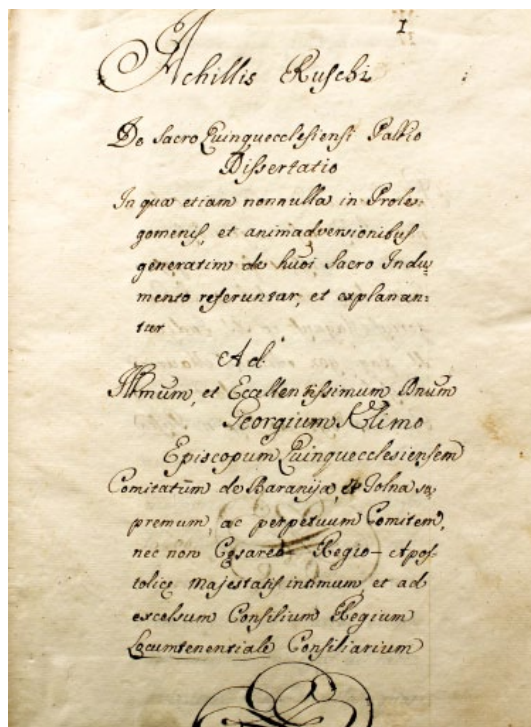
373 p.

32,5 cm

papír, papírkötés

PTE Klíma Könyvtár Kézirattár

67029 = Ms 499

KK90

SZALÁGYI (Salagius) István pécsi püspöki titkár, kanonok, teológiai doktor, püspöki könyvtárőr (1730–1796) *De statu ecclesiae Pannonicae* című művének autográf kézírata (1768).

Katalógusszám: KK92

SZALÁGYI István

De statu ecclesiae Pannonicae libri VII. Vol. 1. De statu civili Pannoniae

Pécs, J. J. Engel, 1777.

[24], 215, [1] p.

22 cm

papír

PTE Klimó Könyvtár

61382/1

SZALÁGYI (Salagius) István pécsi püspöki titkár, kanonok, teológiai doktor, püspöki könyvtárőr (1730–1796) *De statu ecclesiae Pannonicae* című, 1777 és 1784 között Engel János nyomdájában publikált hét kötetes művének első kötete.

Régészet – műemlékvédelem

Katalógusszám: KK93

KOLLER József

Prolegomena in historiam episcopatus

Quinqueecclesiarum

Pozsony, Landerer, 1804.

[8], 156, [1] p., 18 t.

26 cm

papír, papírkötés

ms: Jos. Pozsgay canonici

PTE Klimó Könyvtár Kanonoki Gyűjtemény

60449

KOLLER József (1745–1832) nagyprépost, a Klimó Könyvtár prefektusa. 1780-ban ő tárta fel elsőként a kanonoki ház átépítése során megtalált ókeresztény Péter-Pál sírkamrát, és pontos leírásokat készített róla. Művében a Pécsi Püspökséghez kapcsolható régiségeket, például az ókeresztény sírkamrát, vagy sírköveket, de a székesegyház 18. századi ábrázolásait is közli színvonalas metszeteken.

Sz. G.

D. K.

KK93

Katalógusszám: KK94

HORVÁTH Antal

1866–1867-es jegyzetfüzet [Kézirat]

Pécs, 1866–1867.

[6] fol.

20 cm

papír, borítókötés nélkül

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

Ms 1231/32

HORVÁTH Antal (1848–1912) pécsi ügyvéd, amatőr régész és műgyűjtő főgimnazista korából származó jegyzetfüzete. Horváth Antal ifjú korában is érdeklődött a régészeti iránt, már gimnazista korában levelezett Rómer Flórisssal és Kubinyi Ágostonnal, a Nemzeti Múzeum igazgatójával. Mivel Pécs városában még nem volt múzeum, az általa talált leletek nagy részét felküldte, vagy személyesen felvitte a Nemzeti Múzeumba. Az átadott tárgyakról részletes leírásokat közöl jegyzetfüzetében, melyben a püspöki könyvtárban őrzött régiségekről is tudósít.

Irodalom:

VITÁRI-WÉBER Adrienn: Vázlatok egy pécsi amatőr régész pályafutásának kezdeteihez a 19. század második felében. Dr. Horváth Antal (1848-1912) régészeti jellegű tevékenységének adatolható kezdetei kiadatlan levelezésének alapján (1866-1867) In: Kutatási füzetek 15. Szerk. BENE Krisztián, SÁRLÓS István, VITÁRI Zsolt. Pécs, 2009. 279–299.

Katalógusszám: KK95

HORVÁTH Antal

Előjegyzék régi edények felől [Kézirat]

Pécs, [s.a.]

[18] fol.

19 cm

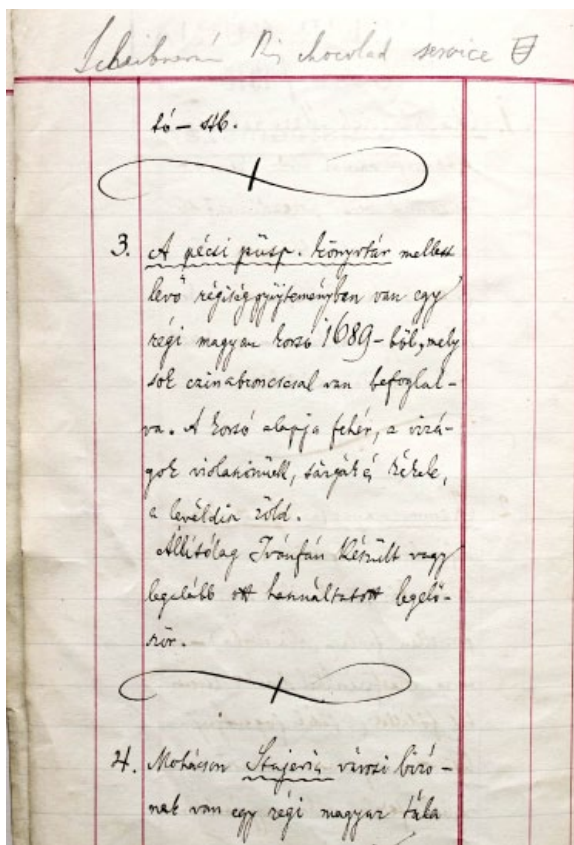
papír, papírkötés

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

1231/29

HORVÁTH Antal által Pécs városában összegyűjtött, vagy valamely intézményében őrzött régi edényekről készített jegyzéke.

D. K.

KK95

Katalógusszám: KK96

Dombau zu Fünfkirchen

Protocolle des Baucomité's am Dom zu Fünfkirchen

1882–1892. [Kézirat]

Pécs, 1882–1892.

61 fol.

29 cm

papír, félvászonkötés

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

Ms 994 = Ms 108

1877-ben DULÁNSZKY Nándor pécsi püspök (1877–1896) megbízása alapján Friedrich SCHMIDT osztrák építész fogott hozzá a pécsi székesegyház restaurálásához, átépítéséhez. Az stílustisztaságra törekvő átépítés célja azt volt, hogy a székesegyház visszanyerje román kori kinézetét, ezért megfosztották azoktól a hozzáépítésektől és bútorzattól, melyek későbbi stílusjegyeket viseltek. A székesegyház átépítésének német nyelvű, az építési bizottság üléseinek anyagát tartalmazó jegyzőkönyvei. Walter Antal pécsi kanonok hagyatékából származik.

Katalógusszám: KK97

Dombau zu Fünfkirchen. Steinmetz-Accord Arbeiten... [Kézirat]

Pécs, 1888.

49 táblázat

40 cm

papír, papírkötés

bélyegzőnyomat: Pécsi Püspöki Könyvtár 1774

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

Ms 601 = Ms 109

A pécsi székesegyház Schmidt-féle átépítési munkálataihoz kapcsolódik az a mintegy 40 füzet, mely a kéziratárban található. A kiállításban a székesegyház átépítésének 1888. május – 1888. szeptemberi munkabér kifizetési naplója került bemutatásra. Walter Antal pécsi kanonok hagyatékából származik.

Katalógusszám: KK98

GERECZE Péter

Vezető a pécsi székesegyházban

Pécs, Engel Lajos, 1891.

IV, 93, [4] p.

16 cm

papír, vászonkötés

PTE Klimó Könyvtár Kanonoki Gyűjtemény
62778

GERECZE Péter (1856–1914) régész, művészettörténész. 1881–1893 között a pécsi főreáliskola tanára volt, majd 1894-től Budapesten egyetemi tanárként működött. Nevéhez fűződik több Árpád-kori templom leírása, feltárása. A pécsi székesegyház egyik kedvelt kutatási témája volt, művében a Schmidt-féle átépítés utáni állapotot ismerteti, bőséges történeti bevezetéssel.

D. K.

D. K.

Katalógusszám: KK99

SZÖNYI Ottó

A Pécsi Püspöki Múzeum kőtára

Pécs, Taizs, 1906.

279 p., [9] t. fol.

24 cm

papír, félvászonkötés

PTE Klimó Könyvtár Kanonoki Gyűjtemény
60485

SZÖNYI Ottó (1876–1937), levéltáros, régész, művészettörténész, Pécs történetének kutatója. 1906-tól a pécsi joglíceum tanáraként és könyvtárörként működött. Ő volt 1908-tól az első pécsi múzeumi igazgató. 1917-től a pécsi székeskáptalan levéltárosa. Nevéhez fűződik a Pécsi Püspöki Múzeum kőtárának feldolgozása, amelyet 1899-től a Klimó Könyvtár épületének földszinti, északi szobáiban, folyosóin és az udvaron mutattak be.

D. K.

D. K.

Katalógusszám: KK100

SZÖNYI Ottó

A pécsi őskeresztény sírkamra

Budapest, Stephaneum, 1907.

91 p., 10 t.

23 cm

papír, félvászonkötés

PTE Klimó Könyvtár Kanonoki Gyűjtemény

60164

SZŐNYI Ottó nevéhez fűződik Pécs (Sophianae) ókeresztény emlékeinek első szakszerű feldolgozása. 1922-ben vezetésével tárták fel a Cella Trichorát, amely műemlék részletes bemutatását tartalmazza a kötet.

D. K.

A magyar irodalom kuriózumai

Katalógusszám: KK101

ISMERETLEN

Lessus urbis huius sub jugo Turcico querentis.

[Kézirat]

[s.l., s.n.], 17. század vége

1 fol.

26 x 39 cm

papír

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

67082/1 = Ms 547

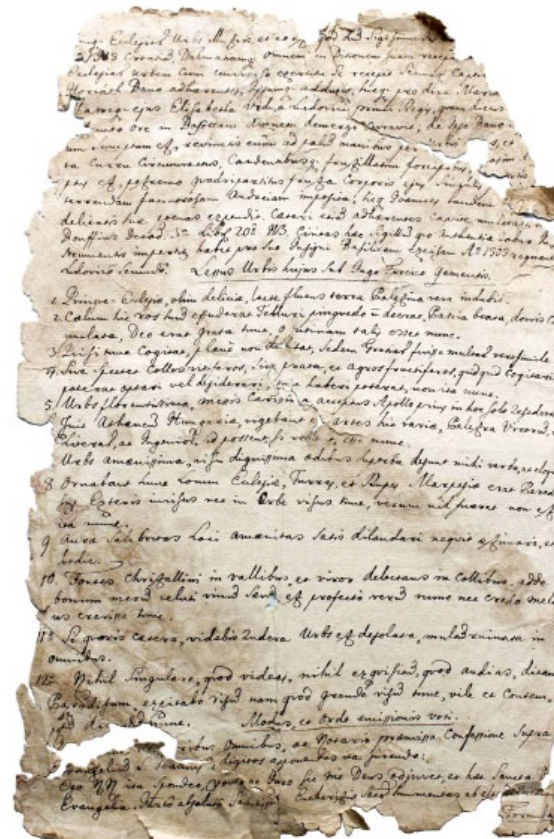
Ismeretlen szerző latin nyelvű művét a Pécset megszállt török időről először Fitz József közölte Zsikó Gyula fordításában. Egy kéz írása. A kézirat terjedelme 7 ívrétű papírlévlé, laponként átlag 38 sorral. Nagyon megviselt állapotban van: szakadozottak, töredezettek a lapok. Minden bizonnyal a domonkos rend egyik szerzetese jegyezte le, mert a szöveg nagy része a domonkosok pécsi szerepléséről szól, a többi szerzetesrendet nem említi. A kézirat folytatásának egyik fő érdekessége, hogy az 5–8. lapon a pécsi püspökök sorában olyan neveket említ, amelyek a későbbi Koller-kötetekben nem, vagy nem abban a sor-

rendben szerepelnek. Klimó püspök haláláról még nem értekezik. A mű Csorba Győző fordításában is olvasható.

Irodalom:

FITZ József: Siralmas ének a török iga alatt nyögő Pécsről. In: Közlemények az Erzsébet Tudományegyetem Könyvtárból 20. szám (1933. június) 8 p.

Sz. M.

KK101

Katalógusszám: KK102

TINÓDI LANTOS Sebestyén

Hadnagioknak tanoságh versezet Sebastianus literatus

[Kézirat]

[s.l., s.n.], 16. század

2 fol.

21 x 32 cm

merített papír

Kézirat os bejegyzés: „Egregio Domino Georgio Capi.

Serelmes atyámfia Gerg uram... Senynyey Istvan”

PTE Klimo Könyvtár Kézirattár

Ms 590/4

A kéziratot 1859-ben Jónás József apát és pécsi kanonok ajándékozta a püspöki könyvtárnak. A másoló feltételezhetően SENNYEY István, aki többször átnézte, javította saját másolatát: több áthúzás, javítás van a kéziratban. Az idők folyamán megsérült papírt jónéhányszor restaurálták. A levél a papír akkori standard méretének negyedréte hajtott példánya, amely 320 x 210 mm-nek felel meg. Egy kíséreléssel is tartozik hozzá, amely feltételezhetően Sennyey István és Kapu György levelezésének egyik darabja. A *Hadnagyoknak tanúság* szövegének egyik korabeli forrása TINÓDI 1554-ben megjelent *Cronicája*, amelyet a másoló biztos nem ismert. A kéziratot először a *Tudományos Gyűjteményben* közölte – meglehetősen hibásan – egy általunk nem ismert, magát T. monogrammal aláíró szerző, aki a szöveget, szintén tévesen 15. századira datálja. Az *Új Magyar Museum* idézett tárcájában Sarkady István magának Tinódi Lantos Sebestyénnek (1510–1556) tulajdonítja a kéziratot. Műfaja: carmen cohortatorium (törökellenes, buzdító ének).

Irodalom:

Dézi Lajos: Tinódi Sebestyén. 1505?-1556., Budapest, 2010. [Reprint kiadás]

Sz. M.

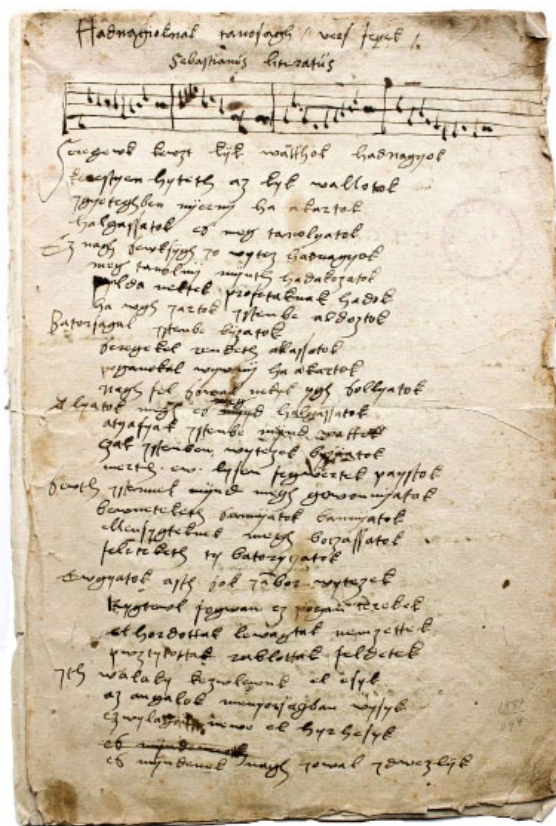
Katalógusszám: KK103

PETŐFI Sándorné SZENDREY Júlia

Levél Babócsai Fáninak [Autográf kézirat]

[s.l., s.n.], 19. század

1 p.

KK102

21 x 9 cm

papír

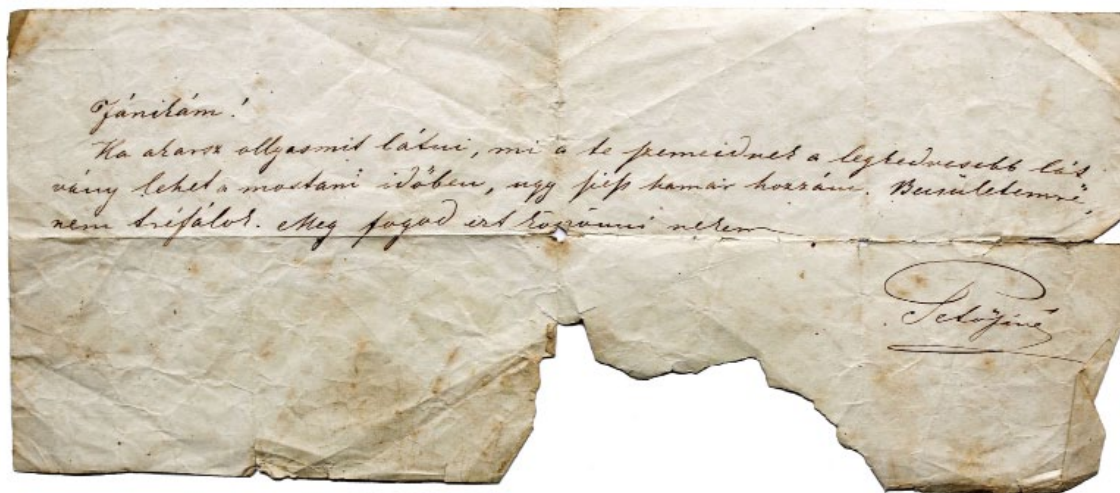
PTE Klimo Könyvtár Kézirattár

Ms 584

A levél idekerülésének módjáról, okáról nem tudunk semmit. A szakirodalom szerint SZENDREY Júlia (1828–1868) barátnőjének, egy bizonyos Babócsai Fanninak címezte ezt a sejtelmes levelet: „Fánikám! Ha akarsz ollyasmit látni, mi a te szemeidnek a legkedvesebb látvány lehet a mostani időben, ugy siess hamar hozzám. Becsületekre nem tréfálok. Meg fogod ezt köszönni nekem. Petőfiné”.

Sz. M.

Katalógusszám: KK104

ISMERETLEN

„Pécsi” Énekeskönyv [Kézirat]

[Pécs], 1674.

145 fol.

19 cm

papír, pergamenkötés

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

67068 = Ms 536

Három kéz írása. Illusztrált kézirat. 108 éneket (köztük néhány töredéket) tartalmaz. 4 darab 1600 előtti vers található a könyvben. Sok az ismeretlen eredetű, az ismertek a Cantus Catholiciból (1651, 1674) és Kájoni Cantionale Catholicumából (1676) mutathatók ki. Törzsanyaga epikus jellegű tanító énekek, melyeket csak a kántor vagy előénekes adott elő. Kb. 40 énekszöveg később került a gyűjteménybe. Az énekek kritikai kiadása: *RMKT XVII/15A. (Régi Magyar Költők Tára)*. Az ország egyetlen példánya.

Irodalom:

Magyar katolikus lexikon X. (Oltal–Pneu). Főszerk.

DIÓS István, Szerk. VICZIÁN János. Budapest, 2005.

Sz. M.

KK103

Katalógusszám: KK105

Janus PANNONIUS

Ad Franciscum Barbarum [Kézirat]

[s.n., s.l.], 18. század

8 fol.

25 cm

papír, papírkötés

ex libris: Georgius Klimó Episcopus Quinque

Ecclesiensis

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

NN.II.16 = Ms 44

Janus PANNONIUS (1434–1472) pécsi püspök *Ad Franciscum Barbarum* című terjedelmes versének másolata, feltehetően Koller József által. A kötetbe ez az egy Janus-vers lett bemásolva. Klimó György Koller Józseffel együtt lelkes kutatója volt a püspökelőd – költő, Janus Pannonius verses hagyatékának. Koller itáliai tartózkodása idején „hobbiként” Janus-verseket másolt. A pécsi egyházmegye történetéről kiadott munkájában 20 oldalon keresztül közölte a felfedezett kéziratokat. Klimó tervbe vette egy kritikai Janus-kiadás megjelentetését, és ez ügyben fel is vette a kapcsolatot a szintén Janus-kutató Teleki Sándorral.

muellet. Végül csak Teleki Sámuel lesz, aki elkészíti a Janus-kiadást (Utrecht, 1796). A Klimó Könyvtár alapállományához tartozott.

Sz. M.

Katalógusszám: KK106

KOLLER József

Delineatio inscriptionis sepulchralis Jani Pannonii.

Ex Marci Velferi: Rerum Augustanum Vindelic.

Antiquarum

Pécs, 19. század

37–38 p.

23 cm

papír

Illusztráció

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

67041

Janus Pannonius sírfeliratának kézzel rajzolt illusztrációja, valószínűleg Koller Józseftől. A rajz az ő vegyes kéziratos hagyatékában található meg.

Sz. M.

18. századi egyházi irodalom

Katalógusszám: KK107

LETENYEI János

Tekintetes nemes Baranya vár-megyének és ugyan azon vár-megye tisztjeinek versekbe foglalt rövid le-írása...

Pécs, Engel János, 1793.

23 p.

21 cm

papír, papírkötés

PTE Klimó Könyvtár

NN.II.22/13

LETENYEI János (1723–1804), faddi plébános, 1803-tól ideiglenes könyvtárosként műkö-

dött a Pécsi Püspöki Könyvtárban az 1804-es haláláig. Jelen ismereteink szerint nem ismerünk olyan katalógust, amelynek elkészítője Letenyei lenne, de számos kiadvánnyal gazdagította a könyvtár állományát, valószínűleg a Koller-katalógusba írta a további gyarapodásokat. E költeménye 1793-ból Baranya vármegye tisztjeinek leírását tartalmazza, verses formában.

Sz. M.

Katalógusszám: KK108

K. R. J.

A pozsonyi nevendék papságnak fájdalmas érzése, midőn egy híres tanítójától fő tisztelendő és tudós Vizer Ádám úrtól a pécsi megyének érdemes kánonokjától el bútsúzott.

Győr, Streibig J., 1788.

2 fol.

19 cm

papír, papírkötés

PTE Klimó Könyvtár

Zs.VII.19/5

VÍZER Ádám (1743–1803) pécsi kanonok, egyetemi tanár gyászéneke 1803-ból, amelyben a pécsi püspöki könyvtárórtól búcsúznak tanítványai.

Sz. M.

Katalógusszám: KK109

TORKOS József

Uj zengedező mennyei kar, az-az régi és ujonnan szereztetett, válogatott Isteni ditséreteket és lelki énekeket magában foglaló ... gráduál egynéhány imádságokkal együtt. (2. jav. kiad.)

Frankfurt, Ludwig J., 1760.

12, 1014, [22], 48, 28 p.

16 cm

papír, papírkötés

ex libris: Georgius Klimó 1754

PTE Klimó Könyvtár

HH.VIII.13/1

A 17. század végén új evangélikus énekeskönyvtörténeti korszak kezdődött el: 1696-ban megjelent a „Zöngedező mennyei kar” (ZMK), benne 99 gyülekezeti énekkel. Elsősorban evangélikus környezetben használt énekek, illetve német és szlovák gyülekezeti énekekből készült fordítások kerültek bele. Ezek nem általánosan protestáns, hanem önálló, evangélikus énekek. Ezt aztán nem a régi 16. századi, hanem az újonnan keletkezett énekekkel egészítették ki, ekkor látott napvilágot az *Új zengedező mennyei kar* című graduál (protestáns liturgikus énekeskönyv) TORKOS József szerkesztésében, amelynek tartalma így: a 17. századi protestáns énekeskönyvek válogatott anyaga, himnuszok, és a ZMK-ból átvett énekek. A Klimó Könyvtár alapállományához tartozott.

Sz. M.

Katalógusszám: KK110

ZEMBERUS, Georg

Sex novissima, oder die letzten sechs Dinge.

Gratulatoria: Michael Fetterus, M. Abraham

Vechnerus, Martinus Richter, Antonius Schmidt.

Görlitz, Chr. Zipper, 169?

[22], 532, [16] p., 6 xyl.

14 cm

papír, egészborrkötés

ms: Georgy Zember Aussgestossenen Predikanten aus Ungarn Sechs Letzte Dinge

ex libris: Georgius Klimó 1754

PTE Klimó Könyvtár

V.IX.7

A középkorból eredő egyházi műfaj, az ún. négy végső dolog: (a Jelenések Könyvének megfelelően a világ pusztulása, vagyis a ha-

lál, végső ítélet, pokol, mennyország) leírása a barokk-korban és később, a 18. században újra fénykorát élte. Prózában, versben, verses-prózában figyelmeztették a szerzők embertársaikat az élet múlandóságára, a halál közeledtére, a pokol kínjaira, vagy épp jól megélt élet után a dicső üdvözülésre az örökévalóságban. ZEMBER protestáns, 17. századi német nyelvű műve kibővíti a sort: 6 végső dolgot említ: külön fejezetben tárgyalja a világ pusztulását, és külön a feltámadást. Néhány illusztrációval ellátott. A Klimó Könyvtár alapállományához tartozott.

Sz. M.

KK110

Katalógusszám: KK111

GYÖNGYÖSI István

Rosa-koszoru, az melyet az Testé lett Ige Jesus Christusnak és az ő édes anyjának a szeplötelen Szüz Mariának öt rendbeli kiváltképpen való örömének, keserüségének; és dütsőségének feir és piros rosáibúl kötött

Nagyszombat, Jesus Társasága, 1772.

[24], 228, [3] p.

14 cm

papír, félbőrkötés

PTE Klimó Könyvtár

Sz.N.IX.32

Mai formájában a rosarium, modern kifejezéssel rózsafüzér az ismétlődő imádságok sajátos típusa, mely százötven Üdvözlégy Mária tízes csoportjából, ún. tizedekre tagolt, egy-egy Miatyánkkal bevezetett és a Szentháromság dicsőítésével lezárt sorozatából áll. A tizedek középpontját egy-egy elmélkedés alkotja Jézus életének, szenvedésének, halálának és feltámadásának eseményeiről. A tizenöt elmélkedés tárgyát egy-egy rövid ki-jelentés, ún. titok nevezi meg. A teljes forma mellett ismert a háromszor öt tizedre osztott, rövidített változat is. Ez az ún. örvendetes, a fájdalmas és a dicsőséges rózsafüzér, közép-pontban a megtestesülés, a szenvedéstörténet és a megváltás gondolatával. Az imádkozás és elmélkedés módjában kisebb-nagyobb eltérések lehetnek.

Sz. M.

KK112

Katalógusszám: KK112

JUREN, Martin

Sylvanus, sive pastorum inter se varie colloquuntium applausus ad diem nominis onomasticum, in quod sub Sylvani nomine Sigismundo e comitibus Berényi de Karáncs-Berény episcopo [quinque] 5ve Ecclesiensi dioecesis Quinqueecclesiensis alumnus theologiae desiderat [Kézirat]

Graz, 1743.

90 fol.

23 x 33 cm

papír, egész bőrkötés

ex libris: Sigismundi Berényi

ex libris: Capituli Cathedralis Ecclesiae Quinqueecclesiensis

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

P.IV.2 = Ms 107

JUREN Márton gyönyörűen illusztrált kéz-iratos műve Berényi Zsigmond pécsi püspök számára készült névnapi ajándékkul. Színezett rajzokkal, képversekkel tarkított kézirat négy nagyobb tartalmi egységre osztható műfajok szerint: eklogák, a három rózsaverssel kiegészült ódák, legvégül az epigrammák sora olvasható, ám a legérdekesebb talán a húsz-emblémás költeménysorozat a színes mókusokkal a főszerepben, ugyanis ez volt a BERÉNYI család címerállata. Minden egység előtt a püspökhöz szóló praefatiót (előjáróbeszédet) találunk. Az egész kötetet bevezető legelső költemény Ovidius *Tristiájának* mintájára készült.

Irodalom:

ZELEI Enikő: „Metra canunt titulos emodulata Tuos.”

Juren Márton Berényi püspököt dicsőítő két verse.

In: Egyházi arcélek a pécsi egyházmegyéből. Szerk.

FEDELES Tamás – KOVÁCS Zoltán – SÜMEGI József.

Pécs, 2009. (Egyháztörténeti tanulmányok a pécsi egyházmegye történetéből V.) 59–85.

JANKOVITS László: Emblémák Berényi Zsigmond születésnapjára. In: Klimó György püspök és kora – Egyház, művelődés, kultúra a 18. században – A 2010. október 14-én, Pécsen, Klimó György pécsi püspök születésének 300. évfordulójára megrendezett tudományos konferencia tanulmányai. Szerk. POHÁNKA Éva – SZILÁGYI Mariann. Pécsi Egyetemi Könyvtár, Pécs, 2011. (A Pécsi Egyetemi Könyvtár kiadványai 9.) 96–107.

Sz. M.

Katalógusszám: KK113

AGYICH István

Carmen Bucolicum. [In Auspicatissimum Adventum Illustrissimi ac Reverendissimi Domini Domini Pauli e Comitibus Eszterházy de Galantha Quinque Ecclesiarum Praesulis.] (Ecloga I–VI.) [Kézirat] [Pécs, 1780.]

9 fol.

25 x 36 cm

papír

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

Ms 756

Miután Klimó György püspök felvette AGYICH István (1730–1790) pécsi kanonokot az egyházmegyei papnövendékek közé, a teológiai tanfolyamot Zágrábban, Pécsen és Nagyszombatban végezte. A püspöki udvarban előbb szentszéki jegyző volt; innen Tovarnikba rendelték plébánosnak, ahol 18 évig maradt. 1776-ban pécsi kanonokká neveztették ki; e minőségében a papnevelő-intézet igazgatásával és a Szentírás magyarázatával bízták meg. Életében önálló kötetekkel nem jelentkezett, munkái leginkább alkalmi, latin nyelvű versekből álltak, amelyek más, teológiai tárgyú kötetek részeként jelentek

meg. Ez a mű egy bukolikus hangvételű eclogagyűjtemény.

Sz. M.

Katalógusszám: KK114

AGYICH István

Carmen super insigni Judicio Clarissimi Domini Stephani Katona de bibliotheca Klimoniana [Quinque] VEcclesiensi [Kézirat]

[s. l.], 18. század vége

1 fol.

19 x 24 cm

papír

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

Ms 922

Ez egy ének Katona Istvánnak a Klimó Könyvtárról alkotott kiváló véleményéről AGYICH István (1730–1790) tolmácsolásában, amely valamikor a 18. század végén keletkezhetett.

Irodalom:

T. PAPP Zsófia: Agyich István kanonok élete és versei (könyvtári adatok alapján). In: A Koller József emlékonferencia (2002. október 24–25.) válogatott előadásai. Szerk. FONT Márta – VARGHA Dezső. Pécs, 2003. (Tanulmányok Pécs történetéből 13.) 201–245.

Sz. M.

Latin és magyar nyelvű grammatikai munkák

Katalógusszám: KK115

KASSAI József

Származtató magyar-deák és deák-magyar szó-könyv, mely a magyar szokat gyök-erőknél fogva nyelvtanítólag gántsolódva, s itélőleg adja elé. 2. tsomo. 1. rész [Autográf kézirat]

Pest, 1812.

245 fol.

25 x 28 cm

papír, félbőrkötés

PTE Klimo Könyvtár Kézirattár

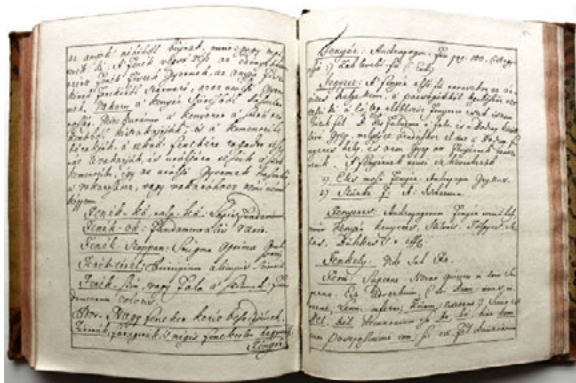
Sz.J.I.2 = Ms 117

KASSAI József (1767–1842) nyelvész, szótár-író magyar–latin, latin–magyar szótára, újfajta etimológiai magyarázatokkal. Sok kritika érte a könyvet és Kassait is. A 11 kötetes kézirat kiadását Szepeszy püspök támogatta.

Irodalom:

HAAS Mihály: Irodalmi forgácsok. (Klimo, Szalágyi, Koller, Kassay). In: DANIELIK János: Emlék-könyv. 1. kötet. Pest, Müller E, 1852. 375–378.

Sz. M.

KK115

Katalógusszám: KK116

KASSAI József

Barátságos s ügyes felelet azon Barátságos Szem-Ügyre, melylyet Miskoltzonn ezen Esztendőnek 2-dik Havábann Szerentsi plébános - Jósef Magyar Nyelv tanító könyve ellen nyomtatának.

Kassa, E. István, 1818.

68 p.

20 cm

papír, papírkötés

PTE Klimo Könyvtár

OO.V.21/1

KASSAI József (1767–1842) fent említett munkája Szepeszy Ignác pécsi püspök költségén jelent meg, miután a Trattner-Károlyi nyomda elutasította a kiadást. Sok ellenzője akadt a munkának: egy igen éles kritika látott napvilágot *Egy barátságos szemügy. Kassai József Magyar nyelvtanító könyvére.* (Miskolc, 1818.) címmel nem sokkal ezután. Kassai erre adott válasza ez a könyv.

Sz. M.

Katalógusszám: KK117

RÉVAY János Miklós

Elaborator grammatica Hungarica. Ad genuinam patrii sermonis indolem fideliter exacta, affiniumque linguarum adminiculis locupletius illustrata. Studio et opera Ioannis Nicolai Révai. 1. vol. I–II. tom.

Pest, Trattner M., 1803.

535, [1] p.

22 cm

papír, félbőrkötés

PTE Klimo Könyvtár

Sz.R.IV.23

RÉVAY János Miklós (1750–1807) nyelvész, az egyik legnagyobb magyar nyelvtudós, egyetemi tanár, a magyar történeti nyelvészet megalapítója. Máig élő helyesírási alapelvünket, a szóelemző elvet képviselte. Új nyelvészeti szakszavakat is alkotott, így például a *helyesírás* és a *nyelvtudós* szavunkat. Az egyik legismertebb műve ez.

Sz. M.

Katalógusszám: KK118

CELLARIUS, Christoph

Christophori Cellarii Latinitatis probatae et exercita liber memorialis, naturali ordine dispositus, ut sive ulla memoriae defatigatione, notitia vocabulorum non solum capi facillime, sed feliciter etiam repeti ac conseruari possit. In usum scholarum patriae,

plurimis vocibus Latinis atque interpretatione Hungarica et Bohemica locupletatus a Matthia Belio. 2. ed. Accedunt indices Germanicus, Hungaricus et Bohemicus.

Lőcse, J. Brever, 1735.

1 t. [12] p., 830 col., 92, 117, 120 p.

20 cm

papír, egészborrkötés

ms: Comes Sigismundus Berényi Episcopus Mallensis

17 Juny 1736

ex libris: Capituli Cathedralis Ecclesiae Quinque Ecclesiensis.

PTE Klimó Könyvtár

S.VII.8

Christophorus CELLARIUS (Christoph KELLER, 1638–1707) a hallei egyetemen a retorika és a történelem professzora. A latin nyelv tanításában a klasszicista stíluseszményt képviselte, emellett a korábbiaknál nagyobb mértékben támaszkodott a tanulók anyanyelvére. Cellarius helyesírási szakmunkája (első kiadása: Halle, 1700) címe szerint a szerző nemcsak tárgyi emlékek, azaz érmék és táblák feliratai és a régi grammatikusok véleménye alapján állította össze művét, hanem figyelembe vette a tárgyhoz kapcsolódó legújabb szakmunkákat is. A Pécsen található kiadást (*Orthographia Latina*, Altenburg, 1768) Gottlieb Christoph Harles (1738–1815) híres német ókortudós gondozta és egészítette ki, és az ugyancsak nagy hírű filológus, Christian Adolph Klotz (1737–1771) írt hozzá előszót.

Katalógusszám: KK119

PRISCIANUS

Prisciani Grammatici Caesariensis Libri omnes: De octo partibus orationis XVI. deque constructione

earundem II. - De XII primi Aeneis librorum carminibus. - De accentibus tam nominum quam verborum. - De ponderibus et mensuris. - De praeexercitamentis rhetor. ex Hermog. - De versibus comicis. - Rufini item de metris comicis et oratoris numeris

Köln, G. H. E. Cervicorvus, 1528.

[16], 374 p.

29 cm

papír, egészborrkötés

ms: 1573 Boleslavsky Recentis vestimenta comparata

ms: Leta Pane 1621 Zlozel sem onus nard huze try zlate

ms: emptus liber per me Iosephum Dobraschovsky

Anno Domini 1622. Constat mihi hic liber d. 25

ms: Collegy Posoniens. Societatis Jesu 1630

ex libris: Georgius Klimó 17

PTE Klimó Könyvtár

I.V.4

PRISCIANUS (6. század) római grammatikus monumentális összefoglalójával lezárul az antik, és elkezdődik a középkori grammatika története. Az *Institutionum grammaticarum libri XVIII* (526–527) legfontosabb újítása a szintaxis részletes kidolgozása. Ez *Priscianus minor* néven öröklődött, míg a hang- és alaktan *Priscianus maior*ként terjedt el. Legkülönbözetesebb kivonataik egy időre még Donatus népszerűségét is visszaszorították. A Klimó Könyvtár alapállományához tartozott.

Sz. M.

Katalógusszám: KK120

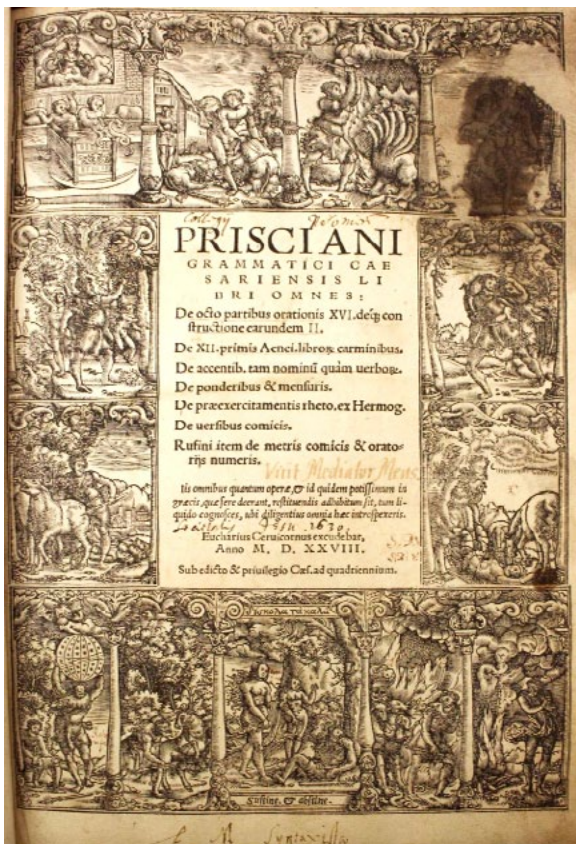
Aelius DONATUS – GUARINUS VERONENSIS

Donati et Guarini grammaticae olim repurgatae. - Ars condendi versus et scribendi rescribendique epistolas ad Ciceronis amussim haec potissimum instituta.

Opera Laurentii Antiqui Leontini

Velence-Bassano del Grappa, J. A. Remondini, [s. a.].

KK119

96 p.

16 cm

papír, papírkötés

ms: Eremi s. Jacobi 1754

PTE Klimó Könyvtár

II.VIII.29

Mind a szerzőknek az európai nyelvtudomány-történetben betöltött helye, mind magyar vonatkozása miatt különösen érdekes a DONATUS római nyelvész, retorikus (4. század) és GUARINUS VERONENSIS (1370–1460) latin grammatikáját tartalmazó kötet. Aelius Donatus neve századokon keresztül egyet jelentett a latin grammatikával. A humanisták fedezték fel újra, a 15. század közepétől nyelvtana a klasszikus latinság elsajátításá-

nak legfőbb segédeszköze volt. Megszámlálhatatlan feldolgozása készült, sokat még a 19. században is használtak. A magyar nyelv első ismert rendszerezésének, Sylvester János párhuzamos latin–magyar nyelvtanának (*Grammatica Hungarolatina*, Sárvár-Újsziget, 1539) közvetlen mintái német Donatus-átdolgozások.

Irodalom:

BARTÓK István: A latintól a világnyelvig. Régi grammatikák a Klimó Könyvtárban. *Jelenkor*, 2011/5. 529–540.

Sz. M.

Katalógusszám: KK121

Tudományos Gyűjtemény 14. évfolyam, 5-8. kötet

Pest, Trattner J. M. – Károlyi I., 1830.

128, 128, 130, 130 p., 1 t.

22 cm

papír, félbőrötés

PTE Klimó Könyvtár

Sz.J.VII.17

Révay János Miklós arcképe látható a kötet elején. Felirat: „Révai Miklós A' Magyar Nyelvnek Legelső Tudós Esmérője”.

Sz. M.

Katalógusszám: KK122

WINKLER Mihály

Manuscriptum language hebraicae [Kézirat]

[s.l.], 18. század

239 p.

19 x 26 cm

papír, egészborítókötés

Pécsi Egyházmegye

Jelzet nélkül

Héber-német nyelvű grammatikai munka kézirata. WINKLER Mihály (1729–1810) egyházi pályafutása során két évtizeden át (1769–1789) Bonyhád plébánosa volt. Működésének

legmaradandóbb emléke a katolikus templom felépítése. Winkler Mihály missziós feladatának tekintette a betelepült izraeliták katolikus hitre térítését. Teológiai felkészültsége és a jiddis nyelv elsajátítása ellenére a terve sikertelen maradt. A pécsi püspöki levéltárban folytatott kutatásai során rátalált egy 16. századi ferencrendi öröknaptárra, amely imákat, evangéliumi szakaszokat, elmélkedéseket és énekeket tartalmaz. A kézzel írott becses dokumentumot az Országos Széchényi Könyvtár „Winkler-kódex” néven őrzi.

Irodalom:

KOLTA László: Bonyhádi arcképek. Bonyhád, 2000.

Sz.M.

Periodikák

Katalógusszám: KK123

Le Journal de Scavans

Amsterdam, P. Le Grand, 1665.

172, [8], 185–750, [316] p., 1 t.

15 cm, 12fol.

papír, egészborrkötés

PTE Klimó Könyvtár

Y.III.14

Európa legrégebb, modern értelemben vett tudományos folyóirata (1665–1792), amelyet a Francia Tudományos Akadémia adott ki Párizsban. Történeti, irodalmi és jogi írásokat, valamint gyászjelentéseket tartalmazott. A Klimó Könyvtárban 1665 és 1755 közötti Amszterdamban, reprintként újranyomott számai találhatók meg, gyűjésük még Klimó György püspök idején valósult meg.

S-P. É.

Katalógusszám: KK124

Hadi és más nevezetes történetek. 4. szakasz

Bécs, 1791.

456, 505–520, 537–568, 585–656, 673–768, 785–824,

12, [16] p

18 cm

papír, papírkötés

PTE Klimó Könyvtár

OO.IV.23

Az egyik legrégebb magyar nyelvű időszaki lap, amely 1789-ben látta meg a napvilágot füzetformában. Eleinte hetente, majd kéthetente jelent meg. 1792-től *Magyar Hírmondó* néven folytatta a lap működését. Szerkesztői GÖRÖG Demeter, KERÉKES Sámuel és HAJNÓCZY József voltak.

S-P. É.

Katalógusszám: KK125

Orvosi Tár

Pest, 1831.

XIV, 286, [2] p. 3 t., 1 t., 288 p.

22 cm

papír, félbörkkötés

PTE Klimó Könyvtár

Sz.A.IV.9

Az első magyar nyelvű orvosi szakfolyóirat 1831-ben indult, külföldi hasonló szaklapok mintájára, BUGÁT Pál és SCHEDEL Ferenc szerkesztésében. Eleinte számos rövid közlemények külföldi cikkek fordítását takarta, majd fokozatosan teret kaptak a magyar orvosok írásai is. Első sorozata is a Klimó Könyvtár polcaira került Szepesy Ignác püspök időszakában, majd új folyama Patkovics József városi tisztifőorvos hagyatékából egészült ki.

Irodalom:

GRACZA Tünde: Válogatás könyvtárunk magyar nyelvű folyóirataiból – Orvosi Tár. *Orvoskari Hírmondó*, 2014. február 27–28.

S-P. É.

Katalógusszám: KK126

Pressfreie Flugblätter

Pécs, 1848. április 5.

4 p.

22 x 30 cm

papír

PTE Klimó Könyvtár

Sz.Y.I.15/23

Az 1848-as forradalom idején, NEUWIRTH Ernő Adolf (1823 k.–1903) szerkesztésében, Pécsen kiadott, német nyelvű politikai lap egyetlen fennmaradt április 5-i száma KELEMEN József (1790–1868) nagyrépost aprónyomtatvány-gyűjteményében maradt fenn. Április 9-i számát az Országos Széchényi Könyvtár őrzi. Első száma valószínűleg április 5-én került ki a sajtó alól. A lapot a Püspöki Lyceum Nyomdában nyomtatták.

Irodalom:

HERNÁDY Ferenc: A Pressfreie Flugblätter első száma. *Magyar Könyvszemle*, 1959/4. 364–366.

S-P. É.

Katalógusszám: KK127

Pécsi Tárogató

Pécs, 1848.

27 x 20,5 cm

papír, vászonkötés

PTE Klimó Könyvtár Kanonoki Gyűjtemény

65524 (Kolligátum)

A NEUWIRTH Ernő Adolf (1823 k. – 1903) által szerkesztett *Fünfkirchner Zeitung*, német nyelvű, de magyar szellemiségű lap melléklap-

KK126

ja, amely főként Pécs politikai és közigazgatási életének eseményeivel foglalkozott. A fennmaradt két szám a Klimó Könyvtár egyik kolligátum-kötetében található meg.

Irodalom:

HERNÁDY Ferenc: A Tárogató két száma. *Magyar Könyvszemle*, 1958/1. 67–73.

S-P. É.

Katalógusszám: KK128

Rovarászati Lapok

Pécs, 1883.

21 cm

papír, vászonkötés

PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont, Klimó

Könyvtár

R 1340 = 68064

A *Rovartani Lapok* megjelenése előtt egy évvel látott napvilágot a folyóirat előfutára, a *Rovarászati Lapok*. Ennek elindítója,

szerkesztője KAUFMANN Ernő (1849–1928), pécsi származású orvos volt, és céljaként a rovarászati ismeretek magyar nyelvű közvetítését jelölte meg. A lap Pécs-Szabolcsban látta meg a napvilágot.

S-P. É.

Katalógusszám: KK129

Rózsa Újság. Rózsatenyésztők és rózsakedvelők szak-
közlönye

Pécs-Szabolcs, 1887–1891.

27 cm

papír, vászonkötés

PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont, Klimó

Könyvtár

R 1591 = 68082

A Pécs-Szabolcsban kiadott növénytermesztési szaklap szerkesztője KAUFMANN Ernő (1849–1928), pécsi származású orvos volt. A színes képekkel kiegészített lap a rózsatermesztés fortélyait, a rózsák fajtáit taglaló cikkeket közölt.

S-P. É.

Katalógusszám: KK130

Világháború Heti Postája

Pécs, Wessely A., 1914–1916.

29 cm

papír, vászonkötés

PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont, Klimó

Könyvtár

R 1056

A *Világháború Heti Postája* WESSELY Antal (1869–1927 k.) kiadásában és LINDER Ernő (1886–1954) szerkesztésében 1914. december 6. és 1916. február 6. között jelent meg. Célkitűzése szerint „ápolni és élesíteni a hazaszeretetet” valamint „mélyebbé és közvetlenebbé tenni” a harctéren küzdő katonák és az itthon maradottak közt a kapcsolatot. Bőséges kép-

anyagot közöl a harctéri eseményekről, a közszereplő személyekről, a helytörténet körébe tartozók eseményekről, személyekről, haditechnikai eszközökről. Olvashatunk benne verseket és rövid szépirodalmi írásokat is.

S-P. É.

KK130

Katalógusszám: KK131

Hangok Hazulról. A pécsi szeminárium katona-kispapjainak

Pécs, 1917–1918.

28 cm

papír, vászonkötés

PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont, Klimó

Könyvtár

R 1590 = 68174

Az első világháború idején a pécsi szemináriumi kispapok eleinte havonként, majd két-havonta megjelenő lapja. A lap szerkesztői a papnevelő első évfolyamos hallgatói voltak. Ebben közölték a harctéren küzdő kispapok leveleit, a bevonultak névsorát, és az elhunytak nekrológjait. Ezeken kívül vallásos novellákat és verseket is közöltek benne.

S-P. É.

Katalógusszám: KK132

Jegyzőkönyv a Szepeszy Ignác püspök által 1836 januárjától megrendelt újságokról és folyóiratokról

24 fol.

30 x 22 cm

papír

PTE Klimó Könyvtár Irattár

Jelzet nélkül

A rendszeres folyóirat-beszerzés Szepesy Ignác püspök működése (1828–1838) alatt kezdődött meg. Ezekről tanúskodnak a megrendelésekről fennmaradt táblázatok, listák is.

S-P. É.

Katalógusszám: KK133

Előfizetési felhívás a *Vasárnapi Ujság* és a *Politikai Ujdonságok* 1857. évi első félévi folyamára

4 p.

22 x 35,5 cm

papír

PTE Klimó Könyvtár

Sz.Y.I.15/52

Az előfizetési hirdetmény KELEMEN József (1790–1868) nagyrépost aprónyomtatvány-gyűjteményében maradt fenn.

S-P. É.

Orvostudományi munkák

Katalógusszám: KK134

GALENOS

Omnia quae extant in Latinum sermonem conversa
Venance, Iunta, 1556. (3. kiadás)

[2], 322, [2], 79, [5], 113, [1] p.

35 cm

papír, pergamenkötés

ex libris: Georgius Klimó 17

PTE Klimó Könyvtár

M.IV.8

GALENOS (Kr. u. 129–199 körül) pergamoni születésű görög származású római orvos. Tanulmányait szülőhelyén, valamint Szmírnában, Krétán, Cipruson és Alexandriában folytatta. Előbb Pergamonban, majd Rómában a korszak vezető személyiségeinek, valamint Marcus Aurelius császárnak volt személyi orvosa. Életművében korának filozófiai és orvostudományi áramlatait igyekezett egyesíteni. Orvosi felfogását a testnedvek elmélete (humorálpárológia) határozta meg, mely elképzeléseket később Hippokrates foglalt össze, vérmérséklet szerint osztva fel az embereket. Anatómiai tudását állatboncolásokon szerzett ismeretekkel igyekezett bővíteni. A kiállított kötet címlapján is a disznóboncolás módszerét örökítették meg. A mű a Klimó Könyvtár alapállományának része volt.

D. K.

Katalógusszám: KK135

SCULTETUS, Johannes

Wund- und Artzneyisches Zeug-Hauss

Közreműködők: MEGERLIN, Amadeus (ford.); ARNOLD, Jonas (ill.)

Frankfurt, Daniel Gerlin, 1679.

[6], 263, 238, [56] p. LVI t.

22 cm

papír, pergamenkötés

ms: Ex libris Francisci Antoni Biber

PTE Klimó Könyvtár

FE.VII.27

Johannes SCULTETUS (1595–1645) német orvos életműve az *Armamentarium Chirurgicum*, a maga idejében az első sebészeti tankönyv volt, amely a szakma egész spektrumát összefogta enciklopédikus formában. Az első rész magában foglalja az akkor használatos sebészeti eszközöket és műtési technikákat

írásban és képben. A munka második részében az első részben közöltekhez kapcsolódóan Scultetus klinikai tapasztalatait, megfigyeléseit, feljegyzéseit közli. A Klimó Könyvtárban a bemutatott német nyelvű kötet mellett a mű latin kiadása is megtalálható.

D. K.

Katalógusszám: KK136

MEISNER, Leonhard Ferdinand

De caffè, chocolatae, herbae thee ac nicotianae natura, usu et abusu anacrisis, medico-historico-diaetetica
Nürnberg, J. F. Rudiger, 1721.

1 t. 124 p.

17 cm

papír, félbőrkötés

PTE Klimó Könyvtár

T.IX.35

A mai korban oly népszerű élvezeti cikkek – a kávé, csokoládé, tea és a dohány – az Újvilágból, illetve Keletről kerültek be és terjedtek el Európában. Ezen termékek hasznos és káros voltáról jelentetett meg könyvet Leonhard Ferdinand MEISNER (1692–1740). Eredetileg gyógyszernek tartották ezeket a termékeket, majd fokozatos drága élvezeti cikkekké váltak, amelyek túlzó fogyasztását az egészségkárosító szenvedélyek között jegyezték fel.

D. K.

Katalógusszám: KK137

SIEGEMUNDIN, Justinen geb. DIETRICHIN

Die königl. Preussische und Chur-Brandenburgische Hof-Wehe-Mutter, das ist: ein höchst nöthiger Unterricht von schweren und unrechtstehenden Geburthen. - Einige fürsichtige Lehren und heilsame Artzney-Mittel, denen auf dem Lande wohnenden ... Kinder-Müttern zum Besten als eine nöthige und nützliche Zugabe ... hinzu gefüget

Közreműködők: GOHL, Johann Daniel (előszó)

KK136

Berlin, J. A. Rüdiger, 1723.

1 t., [42], 348, [12] p. 42 t.

22 cm

papír, egész bőrkötés

ex libris: Georgius Klimó 1754

PTE Klimó Könyvtár

V.VI.3

Justine SIEGEMUNDIN (1636–1705), a brandenburgi királyi udvar „udvari bábája” 1690-ben tette közzé szülészetről szóló könyvét, mely címe szerint a nehéz és rossz fekvésű szülésekhez kívánt nélkülözhetetlen ismereteket nyújtani gyakorló szülész nők számára. A könyv gyorsan népszerűvé vált, a 18. század közepéig több kiadást is megért. Könyven érthető, gazdagon illusztrált műről van

szó, melyben a különböző magzatfekvéseket és az úgynevezett „dupla műfogást” mutatja be a szerző. Mivel ebben az időben még nem működött bábaképző intézmény, ezért a könyv tankönyvként és tanácsadókönyvként is fontos szerepet játszott. A Klimó Könyvtár példánya 1723-ban, Berlinben jelent meg, a könyvtár alapállományának részét képezte.

D. K.

Katalógusszám: KK138

WINSLOW, Jacques Bénigne

Anatomische Abhandlung von dem Bau des menschlichen Leibes; worinnen die Anatomie gründlicher, deutlicher, und ausführlicher, als jemals geschehen, gelehret wird. Aus der Franz. in die teutsche Sprache mit allem Fleisse übersetzt, und mit vier Registern, als der Sachen, der teutschen, der lateinischen, und der französischen Kunst-Wörter vermehret (2. kötet.)

Berlin, J. A. Rüdiger, 1733.

[62], 455 p. 4 mell.

18 cm

papír, egésszbőrkötés

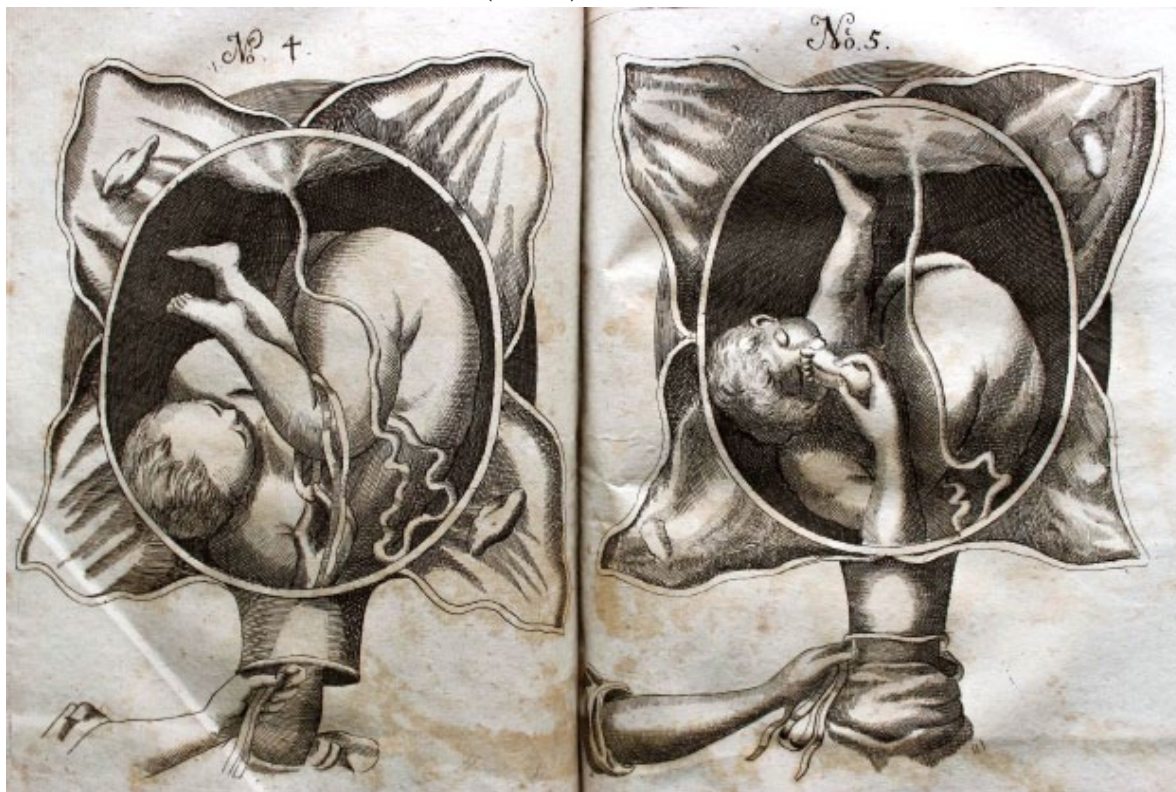
ex libris: Georgius Klimó 1754

PTE Klimó Könyvtár

N.VIII.27

Jacques Bénigne WINSLOW (1769–1860) dán születésű francia anatómus, a párizsi Jardin du Roi professzora. A Winslow-lyuk (cseplesz-lyuk) elnevezés mai napig őrzi nevét az orvostudományban. Fő műve a *Exposition anatomique de la structure du corps humain*, mely 1732-ben jelent meg, több nyelvre lefordították. A Klimó Könyvtárban egy 1733-as, német fordítás található meg, mely a könyvtár alapállományának része volt.

D. K.

KK137

Katalógusszám: KK139

DOMBI Sámuel

Bába mesterség, mely irattatott, kérdésekben és feleletekben foglaltatott a ... Borsod vármegyei bábáknak hasznokra

Pozsony, Landerer Mihály, 1772.

[12], 104 p.

19 cm

papír, papírkötés

PTE Klimó Könyvtár

MM.IV.74

DOMBY Sámuel (1729–1807), Borsod megye főorvosának bábataankönyve, amelyben kátészerű, kérdés-felelet formában tárta fel a szüléskor szükséges tennivalókat. A könyv megírására nem csupán saját tapasztalatai ösztönözték, hanem Mária Terézia (1740–1780) által kiadott rendelkezés is, amely a bábák vizsgáztatására vonatkozott, kimondva, hogy a tudatlan bábákat el kell tiltani a gyakorlat-tól.

D. K.

Katalógusszám: KK140

WILHELM, Gottlieb Tobias

Unterhaltungen über den Menschen. Von seinem Körper und dessen Theilen und ihren Funktionen insbesondere (2. kötet)

Közreműködők: SCHMUZER, J. J. (illusztrátor)

Wien, A. Pichler, 1819.

[8], 488 p. LIX t.

19 cm

papír, egészborrkötés

PTE Klimó Könyvtár

Sz.S.VIII.2

1792-től jelent meg Gottlieb Tobias WILHELM (1758–1811) népszerű természettudományi sorozata, mely 25 kötetben mutatta be a növényvilág, állatvilág és a természeti

jelenségek főbb tudnivalóit. Az emberi test bemutatását az 1819-től megjelent három kötet tartalmazza. A művet gazdag illusztrációs anyag is kiegészítette, mintegy 1469 színezett metszet díszíti a könyveket.

D. K.

Katalógusszám: KK141

PATKOVICH József

Kranken-Journal in den Jahren 1817–1818. [Kézirat]

Pécs, 1817–1818.

372 p.

24 cm

papír, félbörkkötés

PTE Klimó Könyvtár

67070 = Ms 538

PATKOVICS József (1784–1854) pécsi orvos, baranyai tiszti főorvos mintegy 400 kötetes könyvtárát még életében a Klimó Könyvtárnak adományozta, ide kerültek 1811–1853 között vezetett betegnaplói is, amelyekben a kezelték részletes kórtörténete mellett meteorológiai megfigyeléseket, statisztikai adatokat is lejegyzett. Az ő nevéhez fűződik a harkányi víz gyógyhatásúvá minősítése is. A betegnaplók a Klimó Könyvtár Kézirattárában találhatóak.

Irodalom:

CSÓKA-JAKSA Helga: Patkovics József tevékenysége és könyvtára a Klimó-gyűjteményben. In: Tudomány és kutatás a Klimó Könyvtárban. Szerk. POHÁNKA Éva. Pécs, 2007. 107–118.

D. K.

Katalógusszám: KK142

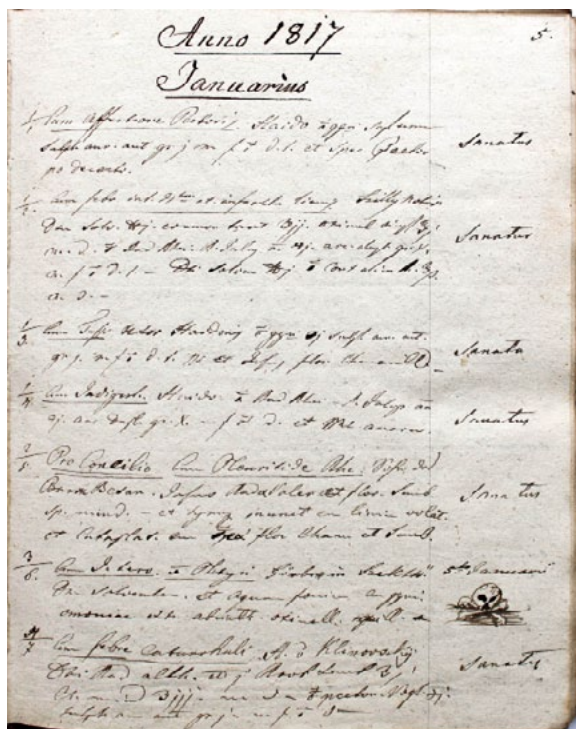
IVANOVICS András

Hasonszenves gyógyrendszer. (Homoöopathia)

Pécs, Lyceum Nyomda, 1837.

33, [1] p.

KK141

21 cm

papír, papírkötés

PTE Klimó Könyvtár

Sz.S.V.6

IVANOVICS András (1806–1873 után) pécsi orvosdoktor 1834-ben szerzett diplomát a pesti egyetemen. Szerbiában, majd a horvátországi Kapronczán volt városi főorvos, 1856-tól Pesten, majd Pécsen és 1867-től Budán működött. Cikkei jelentek meg a *Tudományos Gyűjteményben*, különösen a homeopátia, a különböző vízgyógymódok foglalkoztatták. Pesten 1840-ben megalapította saját „vízgyógy és edző” intézetét.

D. K.

Katalógusszám: KK143

URAY János

Baranya vármegye lakosaihoz! Baranya vármegye

főorvosa cholera-veszély elleni javallatai. Pécs, 1849.

május 25.

Pécs, Lyceum Nyomda, 1849.

1 fol.

37 x 24 cm

papír

PTE Klimó Könyvtár

Sz.Y.I.15/8

KELEMEN József kanonok aprónyomtatvány gyűjteményének darabja. Felhívás, melyet a kolerajárvány elleni védekezés kapcsán bocsátott ki Baranya vármegye tisztifőorvosa.

D. K.

Természettudományi munkák

Katalógusszám: KK144

Imagines Herbarium Manuscripta [Kézirat]

16. század

3 p., 67 t.

21 cm

papír, papírkötés

Pécsi Egyházmegye

NN.V.29

Allegorikus színes ábrákkal illusztrált, latin nyelvű kéziratos füveskönyv.

D. K.

Katalógusszám: KK145

SCHOTT, Caspar

Magia universalis naturae et artis. Acustica, in VII.

libros digesta (2. kötet)

Bamberg, J. A. Cholin, 1677.

[22], 432, [15] p. 21 t.

22 cm

papír, egészborrkötés

ex libris: Georgius Klimó 1754

PTE Klimó Könyvtár

Q.V.26

Caspar SCHOTT (1608–1666) német jezsuita tudós, a fizika, matematika, természet-tudományok művelője. Legismertebb műve a *Magia universalis*, melynek első kiadása 1657–1659 között jelent meg. A kötetben matematika problémákat, fizikai kísérleteket mutat be, különösen az optika és akusztika területéről. A kötet a Klimó Könyvtár alapállományához tartozott.

D. K.

Katalógusszám: KK146

WOLFF, Christian

Elementa matheseos universae. 2. tom. Qui mechanicam cum statica, hydro-staticam, aerometrium, atque hydraulicam complectitur Magdeburg, Renger, 1748. (Editio nova)

KK144

[6], 506 p., 30 t.

23 cm

papír, egészborrkötés

ms: Georgy Vietoris a S. Anna Scholar. Piar. Nittriae Comparatus Viennae 1752

ex libris: Georgius Klimó 1754

PTE Klimó Könyvtár

R.VI.29

Christian WOLFF (1679–1754) német filozófus és matematikus legkorábbi művei közé tartozó matematika tankönyv, mely nemcsak a matematika, hanem a fizika tudományának legfontosabb területeit is bemutatja. A könyvben a mai fogalmaink szerinti fizikai és matematikai diszciplínák keverednek, nem különülnek el élesen egymástól. A kötet a Klimó Könyvtár alapállományának része.

D. K.

Katalógusszám: KK147

NOLLET, Jean Antoine

Vorlesungen über die Experimental-Natur-Lehre Erfurt, J. F. Weber, 1749–1751.

1. Theil. 1749. 383, [1] p. 17 t.

2. Theil. 1750. 384–799, [115] p., 20 t.

18 cm

papír, egészborrkötés

ex libris: Georgius Klimó 1754

PTE Klimó Könyvtár

T.VIII.9–10

NOLLET abbé (1700–1770) a francia királyi család gyermekeinek természettudomány tanára volt. Elsősorban a kísérleti fizika, azon belül az elektromosság érdekelte, melyet a párizsi egyetemen oktatott is. Könyvében a kísérleti fizikával kapcsolatos ismereteket gazdag képanyag illusztrálja, melyek a kísérletekhez használatos eszközöket mutatják be. A Klimó Könyvtár alapállományához tartozott.

D. K.

Katalógusszám: KK148

LYONNET, Pierre

Traité anatomique de la chenille, qui ronge le bois de saule, augmenté d'une explication abrégée des planches et d'une description de l'instrument et des outils dont l'auteur s'est servi pour anatomiser à la loupe et au microscope

La Haye, P. Gosse – D. Pinet, 1762.

XII, [2], 616, [40] p., 1 t., 18 mell.

26 cm

papír, egészborrkötés

PTE Klimó Könyvtár

E.VII.18

Pierre LYONNET (1708–1789) jogászként végzett, de érdeklődése a természettudományok, főképp az állattan felé fordult. Eleinte Friedrich Christian Lesser majd Abraham Trembley műveinek illusztrátoraként működött. Majd saját monográfiát írt a rovarok anatómiájáról 1750-ben, melynek metszeteit is ő készítette.

D. K.

Katalógusszám: KK149

VEGA, Georg

Logarithmische, trigonometrische und andere, zum Gebrauche der Mathematik eingerichtete Tafeln und Formeln

Wien, T. J. Trattner, 1783.

LXVIII, 400 p.

22 cm

papír, egészborrkötés

ms: Lud. Mitterpacher

PTE Klimó Könyvtár

f.V.15

Jurij Bartolomej VEGA (1754–1802) báró, szlovén matematikus, fizikus, tüzérségi tiszt, a Bécsi Tüzérségi Iskola professzora volt. Munkásságával jelentősen hozzájárult a bal-

lisztika, a fizika, a csillagászat és a matematika tudományának népszerűsítéséhez. A matematika műveléséhez 1783-ban trigonometriai és logaritmustáblázatokat, 1797-ben képletgyűjteményt adott közre.

D. K.

Katalógusszám: KK150

[TORMAY] KRENMÜLLER Károly

A fogakról. Különösen a hasznos házi emlős állatokat tekintve, azoknak életkorok megismerése végett

Pest, Hartleben K. A., 1831.

[4], 56 p., 2 mell., XVI t.

23 cm

papír, papírkötés

ms: Constat cum compactura 20 xr CM Caroli

Herkecz cooperitoris Valpoinensis die 13a May 1837

PTE Klimó Könyvtár

Sz.P.II.18

TORMAY Károly (1804–1871) szekszárdi orvos, állatorvos, építész, KRENMÜLLER Károlyként született, majd nevét Tormayra magyarosította. 1832-ben nevezték ki Tolna vármegye főorvosának; ezt a tisztelet 1848-ig töltötte be. Az építészetben is jártas volt, Szekszárd több, jelentős épülete az ő munkája. Orvos szakmai tevékenysége is meglehetősen változatos volt, így például doktori disszertációját fogászatból írta, de fő művének az 1846-ban megjelent bábászati kalauzt tartják. Fő foglalkozásaként orvos volt, de az állatorvos diplomát is megszerezte. Kiállított műve az emlős-állatok fogazatával, a fogak alapján az életkor megállapításával foglalkozik.

D. K.

Katalógusszám: KK151

Oesterreichisches Bilder-Conversations-Lexicon.

Ein unentbehrliches Handbuch zur Verbreitung gemeinnütziger Kenntnisse und zur Unterhaltung

für alle Stände in alphabetischer Ordnung aus dem
Thier- Pflanzen- und Mineralreiche (2. kötet)

Wien, J. Hirschfeld, 1836.

1 t., 254 p., XXX t.

26 cm

papír, papírkötés

PTE Klimó Könyvtár

b.II.28

Gazdagon illusztrált, osztrák természettudományi lexikon. A növénytan, állattan, ásványtan legfőbb tudnivalóit színezett metszetekkel és litográfiákkal, közérthető, népszerűsítő formában tárták az olvasók elé.

D. K.

A pécsi püspöki könyvtár csillagvizsgálója és a csillagászati szakirodalom

A csillagvizsgáló története

KLIMO György püspök egyetemalapítási tervei mellett nagy hangsúlyt fektetett a felsőoktatást kiszolgáló intézményrendszer megteremtésére is. A természettudományos oktatás gyakorlati színtereként egy földmérő és csillagászati eszközökkel ellátott csillagvizsgálót rendeztetett be a palotaegyüttes délnyugati sarkában álló háromemeletes toronyépületben. Az obszervatórium kialakításának terve szoros összefüggésben állt az egyetemi oktatással és a nyilvános könyvtár tudásközvetítésével. A püspöki könyvtár 1832-es új épületbe való költözésével Klimó-féle csillagda és egy *Musaeum Physicum* néven ismert fizikai szertár műszereit összeolvastották, majd a Szepesy Ignác által megalapított Püspöki Lyceum bölcsészeti oktatásának szolgálatába állították. Klimó püspök hagyatéki leltárában,

valamint az 1829-es egyházlátogatási jegyzőkönyv listája alapján a csillagászati eszközök listája ismert, de a tárgyak közül ma már egy sem lelhető fel.

S-P. É.

Csillagászati szakirodalom

Katalógusszám: KK152

GALILEI, Galileo

*Sidereus nuncius magna, longeque admirabilia
spectacula pandens, suspiciendaque; proponens
unicuique;*

Francof. in Paltheniano, [s.t.], 1610.

55 p.

14 cm

papír, pergamenkötés

supralibros: Managetta család Kärntner-Strasse-i alapítványi könyvtár (Johann Georg Managetta)

ex libris: Georgius Klimó 1754

PTE Klimó Könyvtár

DD.VIII.25/1

Galileo GALILEI (1564–1642) 1610 márciusában nyilvánosságra hozta kezdeti csillagászati megfigyeléseit a *Sidereus Nuncius* (Csillagászati Hírnök) című rövid értekezésében, melyet maga illusztrált. Így Galilei volt az első, aki írásos műben számolt be távcsöves csillagászati megfigyeléseiről. Számos más természettudományi és csillag-

szati munkával együtt egy kolligátum-kötetben található. A kötet a Managetta-család elárverezett, Kärntner-Strasse-i alapítványi könyvtárából került Klimó György tulajdonába.

S-P. É.

Katalógusszám: KK153

NEWTON, Isaac

Optice, sive de reflexionibus, refractionibus, inflexionibus et coloribus lucis, libri tres.

Lausannae – Genevae, M. M. Bousquet et Soc., 1740.

XXXII, 363, [1] p. 12 t

25 cm, 4 fol.

papír, egészborrkötés

ex libris: Georgius Klimó 17

ms: Sum Georgy Vietoris ab A. 1763

PTE Klimó Könyvtár

P.VI.30

Sir Isaac NEWTON (1642–1727) angol fizikus, matematikus, csillagász, filozófus és alkimista, a modern történelem egyik kiemelkedő tudósa. Fizikai kutatások mellett optikai kutatásokat is végzett. Ő fedezte fel azt is, hogy a prizmán megfigyelhető színek valójában az áthaladó fehér fény alkotóelemei. Amikor Robert Hooke (1635–1703) angol tudós kritizálta egyes elméleteit, Newton annyira megbántódott, hogy visszavonult a nyilvános vitától.

S-P. É.

Katalógusszám: KK154

HELL Maximilian

Kurzer Unterricht der Oster-Feyer, für den ungelehrten gemeinen Mann samt der gründlichen Widerlegung einer Schrift, welche ... Christoph Sigismund Schumacher ... Untersuchung der Oster-Feyer von Anno 1700 bis 2500 verfasst.

Wien, J. T. Trattner, 1760.

[4], 64 p.

23 cm

papír, papírkötés

ex libris: Georgius Klimó 17

PTE Klimó Könyvtár

HH.III.21/22 (Kolligátum)

Katalógusszám: KK155

HELL, Maximilian

Ephemerides Astronomicae anni 1775. Ad

meridianum Vindobonensem jussu Augustorum a Maximiliano Hell.

Viennae, J. T. Trattner, 1774.

266, 53 p. 1 mell.

21 cm

papír, egészborrkötés

PTE Klimó Könyvtár

e.VII.23

HELL Miksa (1720–1792) magyar csillagász, matematikus, fizikus. Jezsuita szerzetesként Bécsben ismerkedett meg a csillagászzal. 1755-től a bécsi csillagvizsgáló intézet igazgatójának nevezték ki. Alig foglalta el helyét, mindjárt megindította az általa szerkesztett csillagtani *Ephemeriseket*. Ezeknek és itt közölt értekezéseinek köszönhetően az európai hírnevet. Valószínűleg ennek köszönhetően VII. KERESZTÉLY dán király őt, mint korának egyik leghíresebb csillagászt felszólította 1768-ban, hogy a következő esztendőre várható Vénusz-átvonulásra készültek, Norvégia északi részében észlelje meg e ritka tümenyt. 1777-ben a Nagyszombatból Budára helyezett egyetem csillagvizsgálójának felállítására kérték fel.

S-P. É.

Katalógusszám: KK156

MOLNÁR János [Ker]

A természetiekről Nevvton tanítványinak nyomdoka

szerént hat könyv. (A fisikának eleji.)

Pozsony, Landerer M., 1777.

18 cm

1. szakasz. [16], 223 p.

2. szakasz. 172 p. 7 t.

papír, egészborrkötés

ms: Ex libris Georgii Gruber 1801

PTE Klimó Könyvtár

Sz.O.VII.20

MOLNÁR Ker. János (1728–1804) bölcseleti és teológiai doktor, jezsuita áldozópap a Nagyszombatból Budára áthelyezett egyetemen filozófiát, teológiát és a latin meg a görög nyelvet tanított, de behatóan foglalkozott azonban a fizikával is.

S-P. É.

Katalógusszám: KK157

VARGA Márton

A tsillagos égnek és a föld golyóbissának az ő tüneményeivel együttvaló természeti előadása s megismeretése.

Nagyvárad, Tichy J. T., 1809.

20 cm

papír, papírkötés

PTE Klimó Könyvtár

f.II.5

VARGA Márton (1767–1818) bölcseleti doktor, akadémiai tanár, a zirci apátság gazdaságának igazgatója, aki kiváló tudós és jó író volt, aki a csillagászati, földrajzi ismereteket adott elő és jelentetett meg nyomtatásban. Háromkötetes munkájában egyike *A Tsillagos égnek* című, amelyben az akkori természettudomány egésze jelenik meg, a legkorszerűbb elképzeléseit ismertette, a mindenki számára érthető magyar nyelven. Könyve Közép-Európában úttörő jelentőségű, amely teljesen elszakad az iskolai oktatásmódtól, csak a nagyközönséghez szólt.

S-P. É.

Katalógusszám: KK158

PASQUICH János

Epitome elementorum astronomiae sphaerico-calculatoriae

Bécs, Schaumburg et Soc., 1811.

1. pars. Elementa theoretica astronomiae sphaerico-calculatoriae. [6], 160 p. 1 t.

2. pars. Elementa practica astronomiae sphaerico-calculatoriae. Appendix: Tabulas auxiliares. [2], 166, [2] p. 42 t.

18 cm

papír, papírkötés

PTE Klimó Könyvtár

QQ.III.26

PASQUICH János (1754–1829) katolikus pap, bölcseleti doktor, csillagász, a Buda csillagvizsgáló igazgatója 1815 és 1824 között. Német és latin nyelven publikálta tudományos megfigyeléseit és eredményeit. A szférikus csillagászatról írott műve a Klimó Könyvtár része.

S-P. É.

Katalógusszám: KK159

MOLNÁR József

Népszerű csillagászat. Magyar Tud. Akadémia dicséretet nyert pályamű.

Pécs, Lyceum nyomda, 1865.

23 cm

papír, vászonkötés

PTE Klimó Könyvtár

60587

MOLNÁR József Pécs egyházmegyei áldozár, a Szepes Ignác-féle Püspöki Lyceum természettan és matematika tanárának csillagászati munkája a Magyar Tudományos Akadémia egy pályázatán dicséretét nyert.

S-P. É.

Katalógusszám: KK160

INCZÉDY Dénes

A csillagászat elemei. A középiskolák felsőbb osztályai számára és magánhasználatra.

Pécs, Taizs J., 1888.

22 cm

papír, vászonkötés

ms: Hálás tisztelete jeléül. Inczedy

PTE Klimó Könyvtár

65071

INCZÉDY Dénes (1843–1900) ciszterci áldozó pap, főgimnáziumi tanár, matematikus Pécsen kiadott csillagászati munkája a felső osztályos diákok számára készített tankönyv.

S-P. É.

Katalógusszám: KK161

A Pécsi Püspöki Fitanítóképezde első értesítője az

1878/9-iki tanév végén. Szerk. SCHULTZ Imre.

Pécs, ifj. Madarász E., 1879.

21 cm

Papír, kötés nélkül

PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont

JF 24375

A Pécsi Püspöki Tanítóképző Intézet iskola a csillagászati eszközeinek listája, amelyek egy része azonosítható a Klimó-féle csillagvizsgáló eszközeivel.

S-P. É.

Éremgyűjtemény

Az éremgyűjtemény(ek) története

Személyes érdeklődése mellett a kor szokásai is megkivánták KLIMO György püspöktől egy éremkollekció felállítását és gyarapítását. Éremtárát közel 3000 darabosra becsülték. A gyűjteményben megtalálhatók voltak görög

és római pénzermék mellett az Árpád-házi királyok pénzei is (arany, ezüst, bronz): Szent Istvántól Kálmánig. A középkori és a korai újkor magyar és külföldi pénzek Nagy Lajostól Mária Teréziáig, az erdélyi fejedelmeké Izabellától II. Rákóczi Ferencig. Az érmek zömét Bécsből és Magyarországról szerezte be a püspök. Vásárlásokkal is gyarapodott a kollekció (Dobai Székely Sámuel lovaskapitány, Anton Cothman, királyi tanácsos). A könyvtár keleti kis teremében két, érmek tárolására szolgáló szekrényke, a középső könyvtárteremben pedig egy érmek tárolására szolgáló „armárium” volt a gyűjtemény helye. Az éremkollekcióból 1803. augusztus 8. és 1804. január 24. között eltűntek a legértékesebb arany- és ezüstpénzek. A gyanú Koller József (1745–1832) nagyprépost francia származású inasára, Penne Villemurre terelődött. A kárt közel 30.000 váltóforintra becsülték. A káreset után újból gyűjteni kezdtek egy éremtárat, a későbbi feljegyzések már egy kevésbé kiemelkedő, nem túlságosan értékes darabokat tartalmazó numizmatikai kollekcióra utalnak. Az adományozók között püspökök, pécsi egyházmegyei és világi személyek voltak. A püspöki könyvtári időszakban az éremgyűjteménybe az utolsó érem 1920. május 4-én került be Mosonyi Dénes apátkanonok ajándékaként: ez I. Ferdinánd császár 1625. évi ezüst tallérja volt. 1927. június 21-i döntés értelmében a pécsi Erzsébet Tudományegyetem Könyvtárának használatba átadott Klimó Könyvtár különgyűjteményei közül a pénzerméket tartalmazó kollekciót visszaszállították a püspöki palotába. Az újonnan alapított éremgyűjtemény mai fellelhetősége ismeretlen. A kiállításon szereplő érmek egy magángyűjteményből [II. Vak Béla, I. Habsburg Ferdi-

nánd (1560), Mária Terézia (1763)], valamint a Janus Pannonius Múzeum Régészeti Osztályáról [római császárok érmei – Augustustól Alexander Severusig] kerültek bemutatásra.

Irodalom:

POHÁNKA Éva: A pécsi püspöki éremgyűjtemény kiablása – A Pécsi Püspöki Könyvtár Éremtárának 1803–1804-es ellopásának története. *Pécsi Szemle*, 2009. tavasz. 58–64.

POHÁNKA Éva: Éremlopás a Pécsi Püspöki Könyvtárban 1803 és 1804 között = Münzdiebstahl in der bischöflichen Bibliothek in Pécs zwischen 1803 und 1804. *Numizmatikai Közöny*, 2009. 203–210.

S-P. É.

Éremgyűjtemény

Katalógusszám: KK162

KOLLER József

Catalogus nummorum Hungaricorum, qui Extant in Numophylacio ... Georgii Klimo Episcopi Quinque Ecclesiarum. [A nyilvános püspöki könyvtár éremgyűjteményének katalógusa. (magyar érme)] [Pécs, s. n.], 1773. 20 fol.

34 cm

papír, fűzött

PTE Klimó Könyvtár Irattár

Ms 996

A Klimó-féle, első éremgyűjtemény magyar érmeinek katalógusát, részletes leírásokkal,

csoportosítással KOLLER József (1745–1832) könyvtárőr készítette el a 18. század végén. Az éremtár 1804-es eltűnése után az eredeti kollekció csak a korabeli katalógusok alapján rekonstruálható.

Irodalom:

RAYMAN János: Klimó György híres éremgyűjteménye, In: "... használd ezt a könyvtárat ... a haza tisztességére és oltalmára, magad és mások hasznára." – Tudomány és kutatás a Klimó Könyvtárban c. konferencia a Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtárában 2006. szeptember 26. Szerk. POHÁNKA Éva. Pécs, 2007. 11–30.

S-P. É.

Katalógusszám: KK163

ERIZZO, Sebastiano

Discorso di ... sopra le medaglie de gli Antichi. Con la dichiratione di molti riuersi. Nuouamente mandato in luce.

Velence, 1559.

17 cm, 4 fol.

papír, pergamenkötés

ex libris: Antonius Nobilis de Cothman S. R. I.

Eques R. Camerae Hungarico Aulicae Consiliarius et Cassarum Reg. Cameralium Director

ex libris: Georgius Klimó 17

PTE Klimó Könyvtár

HH.VII.1

A legrégibb éremtári munka, amely a Klimó Könyvtár állományában fellelhető.

S-P. É.

Katalógusszám: KK164

KÖHLER, Johann David

Historischer Münz-Belustigung, darinnen allerhand merkwürdige und rare Thaler, Ducaten, Schaustücken, Klippen, und andere sonderbahre Gold- und Silbermünzen von mancherley Alter ...

in Kupfer gestochen, beschrieben und ... erläutert werden.

Nürnberg, 1730.

22 cm. 4 fol.

papír, egészborrkötés

ex libris: Antonius Nobilis de Cothman S. R. I.

Eques R. Camerae Hungarico Aulicae Consiliarius et Cassarum Reg. Cameralium Director

ex libris: Georgius Klimó 17

PTE Klimó Könyvtár

A.V.10

Johann David KÖHLER német történész-numizmata (1684–1655) német nyelvű éremtani hetilapjában számos értékes és ritka érmek leírását adta. A periodikaszzerűen megjelenő kiadványnak 22 kötete láta meg a napvilágot 1729 és 1756 között. A kiadvány Anton von Cothmann pozsonyi kamarai tanácsos könyvhagyatékának átvételével került Pécsre a püspöki bibliotékába (13 mű 49 kötetben).

S-P. É.

Katalógusszám: KK165

SCHÖNVISNER István

Notitia Hungaricae rei nummariae ab origine ad praesens tempus.

Buda, Universitat Typographiae, 1801.

576 p., XX t.

25 cm

papír, félbörkkötés

PTE Klimó Könyvtár

Tz.IV.29

SCHÖNVISNER István (1738–1818) régész-egyetemi tanár művében a Klimó-féle éremgyűjtemény legjelesebb magyar vonatkozású érmeit sorolja fel, metszetes ábrákkal kiegészítve. A lajstrom még a gyűjtemény kirablása előtt készült, az adatokat valószínűleg KOLLER József korábbi könyvtárőr szolgáltatta.

A kötet korábbi tulajdonosa Juranits László pécsi nagyrépost volt.

S-P. É.

Katalógusszám: KK166

RUPP, Jakab

Magyarország ekkorig ismeretes pénzei lerajzolva, történeti s pénztudományi kútfők után megmagyarázva.

Buda, Magyar Királyi Egyetem, 1841–1846.

[1. köt.] Árpádi korszak. 1841. XVI, 168 p. XI t.

[2. köt.] A vegyes házakból királyok korszaka. 1846.

[2], 176, [2] p. t. XII–XXVI.

27 cm

papír, félbörkkötés

ms: Mich. Vörös Cath. Eccl. Custos donat Biblioth.

Cath. Ecclesiae

PTE Klimó Könyvtár

b.I.29

RUPP Jakab (1800–1879) levéltáros-numizmata könyvében az Árpád-kori és a vegyesházi uralkodók érmeit írta le, a fellelhetőségüket is rögzítve, metszetes ábrákkal kiegészítve. A kötet Vörös Mihály pécsi kanonok ajándéka volt a könyvgyűjtemény számára.

Irodalom:

RAYMAN János, Klimó György pécsi püspök éremgyűjteménye és numizmatikai tárgyú könyvei. *Numizmatikai Közöny*, 2003–2004. 89–107.

S-P. É.

Ásványgyűjtemény

A pécsi püspöki könyvtár ásványgyűjteménye

1793. június 20-ára adott át egy kisebb ásványgyűjteményt a püspöki könyvtár számára ESTERHÁZY Pál László püspök. Az ásványok pontos jegyzékbe szedése érdekében egy „szakembert”, a nagybányai gimnázium igazgatóját, PECHATA Jánost hívatta Pécsre, aki 1793. március 23-ára elkészítette a lajstromot, *Beschreibung der Mineralien und Fossilien. Sammlung der bischöflichen öffentlichen Bibliothek in Fünfkirchen* címmel. A gyűjtemény a 19. század folyamán folyamatosan gyarapodott, főként felajánlások, ajándékozások révén. A Pius Főgimnázium igazgatója, JABLONKAY Gábor 1915. december 30-án azzal a kéréssel fordult Zichy Gyula püspökhöz, hogy a pécsi püspöki könyvtárban elhelyezett ásványgyűjteményt adományozza a Pius Kollégium szertárának. Az 1916. január 27-én Szőnyi Ottó könyvtárőr 983 ásványt és kőzetet, 284 csigát és kagylót, 56 fosszília-maradványt, 20 vegyes természetrajzi tárgyat és 142 kötet könyvet adott át. Az ásványgyűjtemény könyvtárban maradt darabokat mindenféle jegyzékbe foglalás nélkül 1924. január 30-án átadták a Kémiai Intézetnek. Az ásványgyűjtemény mai fellelhetősége egyelőre ismeretlen: a Pius Főgimnázium 1948-as államosítása után jogutódja a Janus Pannonius Gimnázium és Szakközépiskola lett, ám a kollekció ott ma már nem található meg.

S-P. É.

Katalógusszám: KK167

JONSTON, Johann

Notitia regni mineralis, seu subterraneorum catalogus, cum praecipuis differentiis.

Leipzig, V. J. Trescher, 1661.

13 cm, 12 fol.

papír, egészborrkötés

ms. Jos. Patkovich

PTE Klimó Könyvtár

Sz.X.X.30/2 (Kolligátum)

Johann JOHNSTON (1603–1675) latin nyelvű ásványtannak foglalkozó munkája Patkovics József pécsi orvos, baranyai tiszti főorvos könyvtárából került a hajdani püspöki könyvtár állományába.

Ásványgyűjtemény

S-P. É.

Katalógusszám: KK168

SCHÖNBAUER Vince

Minerae metallorum Hungariae et Transilvaniae, quas descripsit, et earundem nomina, diagnoses, partes constitutivas, loca natalia, matrices, ac usum ordine systematico

Bécs, Schaumburg, 1810.

18 cm

papír, papírkötés

PTE Klimó Könyvtár

OO.VIII.35

SCHÖNBAUER Vince (1780–1830) orvos, a jeuai mineralógiai társaság tagjának *Minerae metallorum Hungariae et Transilvaniae* című

munkája a magyarországi és az erdélyi ásványok és fémek rendszerezését végezte el, majd Bécsben két kötetben megjelentette.

S-P. É.

Katalógusszám: KK169

PECHATA János

Stufen Verzeichniss. Nr. 2. (1–92.) Comparatae sunt minerae istae per ... Paulum Ladislaum e Comitibus Esterházy de Galanta ... die 20. Junii 1793. Beschreiben durch Johann Pechata Nagy Bánya 23. März 1793.

2 fol.

40 cm, 2 fol.

papír

PTE Klimó Könyvtár Irattár

Ms 580

Az ásványgyűjtemény első feltáró katalógusa, amelynek elkészítését Esterházy Pál László püspök rendelt meg Pecháta János nagybányai tanártól. Az összeírás 1793-ra készült el. Ezen jegyzék alapján rekonstruálta a kiállításra az ásványtárat Dr. Pozsár Vilmos, a Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Karának egyetemi adjunktus saját ásványgyűjteményéből (95 tétel).

S-P. É.

KK170

Katalógusszám: KK170

Az ásványgyűjtemény gr. Zichy Gyula püspök általi átadása a Pius Gimnázium számára [Jegyzőkönyv – levél]

Pécs, 1916. január 27.

19 x 36 cm

papír

PTE Klimó Könyvtár Irattár

PPKI 6/1916

1915. december 30-án a Pius Főgimnázium igazgatója, Jablonkay Gábor azzal a kéréssel fordult Zichy Gyula püspökhöz, hogy a pécsi püspöki könyvtárban elhelyezett ásványgyűjteményt adományozza a Pius Kollégium szer-tárának, így a két intézmény gyűjteményteste egyesülhetne. Szőnyi Ottó könyvtárőr 983 ásványt és kőzetet, 284 csigát és kagylót, 56 fosszília-maradványt, 20 vegyes természetraj-zsi tárgyat és 142 kötet könyvet adott át 1916. január 27-én.

S-P. É.

**Díszoklevelek a pécsi egyházmegye
19. századi történetéből**

Katalógusszám: KK171

GIRK György pécsi püspök díszoklevele

Pest, 1865.

1 fol.

64 x 49 cm

pergamen

függő viaszpecsét fémtokban

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

Ms 956

GIRK György (1793–1868) pécsi püspök díszoklevele, melyet teológiai doktorátusa megszerzésének 50. évfordulója alkalmából

állított ki a Pesti Magyar Kir. Tudományegye-tem Teológiai Kara (1865).

Sz. G.

Katalógusszám: KK172

SLÁBY Ferenc pécsi nagypréposti kinevező oklevele

Trieszt, 1869.

1 fol.

56 x 41 cm

pergamen

szárazpecsét

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

Ms 1141/2

Ferenc József császár és király a pécsi nagy-prépostságot SLÁBY Ferenc pécsi székes-egyházi kanonoknak adományozó oklevele (1869) Aláírók: Ferenc József császár és ki-rály, B. Eötvös József vallás- és közoktatás-ügyi miniszter.

Sz. G.

Katalógusszám: KK173

WALTER Antal utolsó mesterkanonoki kinevező

oklevele

Bécs, 1883.

1 fol.

56 x 41 cm

pergamen

szárazpecsét

PTE Klimó Könyvtár Kézirattár

Ms 1202

Ferenc József császár és király WALTER An-talnak a pécsi utolsó mesterkanonokságot adományozó oklevele (1883) Aláírók: Ferenc József császár és király, Trefort Ágoston köz-oktatás és vallásügyi miniszter, Troll Ferenc pécsi nagyprépost, Dulánszky Nándor Ferdi-nánd pécsi püspök.

Sz. G.

